

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2017

Petr Barták

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Petr Barták

Analýza očekávání EU od dohody TTIP

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Petr Barták**

Vedoucí práce: **Mgr. Michala Bernkopfová, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

BARTÁK, Petr. *Analýza očekávání EU od dohody TTIP*. Praha, 2017. 44 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra severoamerických studií. Vedoucí práce Mgr. Michala Bernkopfová, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce *Analýza očekávání EU od dohody TTIP* je přehledovou analýzou. Tento text se zabývá čtyřmi hlavními oblastmi TTIP. Těmito oblastmi jsou strojírenství, automobilový průmysl, veřejné zakázky a zemědělství. Jsou zkoumána zejména očekávání Evropské unie, v menší míře České republiky a okrajově Spojených států amerických. Autor čerpal výhradně z oficiálních zdrojů státních institucí a z odborných prací. Veškeré odborné články a oficiální dokumenty byly vydány před 8. listopadem 2016, kdy došlo (vlivem amerických prezidentských voleb) k posunu v očekávání od dohody. Neoficiální a laické texty jako podklad pro výzkum použity nebyly.

Analýza sleduje témata z několika hlavních perspektiv, kterými jsou sociální sféra, tarifní omezení, netarifní omezení, možné přínosy a kontroverzní témata. Navíc jsou zohledněny nároky na zdraví spotřebitele a je analyzována možná změna v regulacích. Text je prokládán tabulkami, na kterých jsou doložena číselná data.

Abstract

Bachelor thesis Analysis of expectation of the EU from TTIP is an overview analysis. This text covers four main areas regarding TTIP. Those topics are engineering industry, automotive industry, public procurements and agriculture. The analysis covers expectations of the European Union, partly of the Czech Republic and touches expectations of the United States of America a little bit. The author used only official document of the governmental institutions and scientific documents as resources. Any scientific documents and official papers issued before 8th of November 2016 were not used. The reason behind that are American presidential elections. Those elections shifted expectations from the TTIP. Unofficial and non-professional texts were not used at all.

The analysis follows topics from several points of view. Those perspectives are social sphere, tariff measures, non-tariff issues, possible gains, and controversial topics. Requirements regarding the customer's safety are included as well. Possible changes in regulations are also analyzed. The text is interspersed with figures that support numerical data.

Klíčová slova

TTIP, strojírenství, automobilový průmysl, veřejné zakázky, zemědělství, EU, USA, ČR

Keywords

TTIP, mechanical engineering, automotive industry, public procurement, EU, USA, Czech republic

Rozsah práce: 71 907 znaků včetně mezer

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 22. dubna 2017

Petr Barták

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Michale Bernkopfové Ph.D. za zodpovědné a přínosné vedení práce. Dále bych vyjádřit vděk mé rodině, která mi byla při psaní oporou.

Institut mezinárodních studií
Teze bakalářské práce

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
Jméno: Petr Barták
E-mail: petrbartak3@email.cz
Studijní obor: Mezinárodní teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce: ZS 2016
Semestr a školní rok ukončení práce: LS 2017
Vedoucí bakalářského semináře: Mgr. Karel Svoboda, Ph.D.
Vedoucí práce: Mgr. Michala Bernkopfová, Ph.D.
Název práce: Analýza očekávání EU od dohody TTIP
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek): Tématem práce je očekávání Evropské unie a České republiky (jako samostatného subjektu) od TTIP. Pro zúžení tématu byla podle kritérií ekonomické důležitosti, a míry dopadů na firmy a řadové občany EU vybrána čtyři hlavní témata. Těmi jsou strojírenství, automobilový průmysl, veřejné zakázky a zemědělství. V rovině odborných studií oficiálních dokumentů EU k vyjednávání bylo určeno časové vymezení zkoumaného období do 8. listopadu 2016. Důvodem jsou americké prezidentské volby, ve kterých zvítězil kandidát, který je k TTIP negativně naladěný. V důsledku toho se očekávání a vyjednávání změnila.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek): Tato bakalářská práce měla být komparací očekávání EU a USA od TTIP. Téma práce muselo být upraveno, protože americká strana včas nezveřejnila podkladové dokumenty pro vyjednávání z její strany. Komparace mezi očekáváním EU a ČR nebyla možná kvůli nedostatečnému množství přístupných relevantních zdrojů.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu): Téma je rozděleno na čtyři kapitoly, které jsou stejné jako zkoumané tematické okruhy v rámci TTIP (zemědělství, veřejné zakázky, automobilový průmysl a strojírenství). Kapitoly jsou rozčleněny na podkapitoly, které se mírně liší v závislosti na zkoumané kapitole. Takovými podkapitolami jsou například sociální sféra, celní opatření nebo netarifní omezení.
Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů): ACEA. „Economic and Market Report“. Staženo březen 15, 2017. http://www.acea.be/uploads/statistic_documents/Economic_and_Market_Report_Q3_2016.pdf . Evropská komise. „Agriculture and Geographical Indications (Gis) in TTIP“. Staženo září 27, 2016. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154372.pdf . Evropská komise. „DRAFT CHAPTER ON TRADE IN WINE AND SPIRIT DRINKS“. Staženo říjen 20, 2016. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154374.pdf . Evropská komise. „Engineering products in TTIP“. Staženo březen 13, 2017. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153007.4.3%20Engineering.pdf . Evropská komise. „EU PAPER – NON-TARIFF ISSUES IN TTIP“. Staženo říjen 6, 2016.

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154373.pdf.

Evropská komise. „EU POSITION PAPER TTIP REGULATORY ISSUES – ENGINEERING INDUSTRIES“. Staženo prosinec 17, 2016. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153022.pdf

Evropská komise. „Public procurement in TTIP“. Staženo listopad 21, 2016. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153000.3%20Public%20Procurement.pdf.

Evropská komise. „Regulatory cooperation in TTIP“. Staženo únor 26, 2017. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153002.1%20RegCo.pdf.

Evropská komise. „Trade SIA on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between the EU and the USA“. Staženo únor 11, 2017. <http://www.trade-sia.com/ttip/>.

Evropská komise. „TTIP – DRAFT ANNEX ON DISTILLED SPIRITS/SPIRIT DRINKS“. Staženo říjen 11, 2016. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154375.pdf.

Evropská komise. „TTIP – DRAFT CHAPTER ON AGRICULTURE“. Staženo říjen 1, 2016. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154371.pdf.

Evropská komise. „TTIP AND REGULATION An overview“. Staženo březen 9, 2017. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/february/tradoc_153121.1.2%20TTIP%20and%20regulation%20overview.pdf.

Hospodářská komora České republiky. „Bez českých dodavatelů se neobejde ani Auto roku 2015 v ČR“. Staženo březen 21, 2017. <http://www.komora.cz/aktualni-zpravodajstvi/aktuality-1/bez-ceskych-dodavatelu-se-neobejde-ani-auto-roku-2015-v-cr.aspx>.

Král, Karel. ZAHRANIČNÍ OBCHOD ČR S USA, Praha: Český statistický úřad, 2016. Staženo duben 23, 2017. https://www.czso.cz/documents/10180/43742805/csuTk_zahranicni_obchod_cr_s_usa.pdf/68435f12-b578-44e6-8451-ca3a41bcd6ce?version=1.0

Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. „STRATEGIE PROSAZOVÁNÍ OBCHODNĚ-EKONOMICKÝCH ZÁJMŮ ČESKÉ REPUBLIKY VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH“. Staženo duben 13, 2017. http://www.mzv.cz/public/76/82/5a/168312_14903_Strategie_USAupdate07.pdf.

Ministerstvo zemědělství České republiky. „Česko-americké fórum k vínu: naši vinaři se potkávají s americkými nákupčími“. Staženo duben 15, 2017. <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/proexportni-okenko/incomingovemise/cesko-americke-forum-k-vinu-nasi-vinari.html>

Ministerstvo zemědělství České republiky. „Ministr zemědělství Jurečka: I tak velkému trhu, jakým jsou USA, má Česká republika co nabídnout“. Staženo duben 16, 2017. http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2015_ministr-zemedelstvi-jurecka-i-tak.html.

Ministerstvo zemědělství České republiky. „Podpora chmelařů na veletrhu malých pivovarů v USA“. Staženo duben 16, 2017. <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo->

zemelstvi/proexportni-okenko/informace-z-uskutecnenych-akci/podpora-chmelaru-na-veletrhu-malych.html.

Sdružení automobilového průmyslu. „Výroba vozidel v ČR dosáhla v roce 2015 nového rekordu“. Staženo březem 11, 2017. <http://www.autosap.cz/tiskove-informace/>.

Luckey, John R. Domestic Content Legislation: The Buy American Act and Complementary Little Buy American Provisions, místo neznámé: Congressional Research Service, 2012. Staženo duben 18, 2017, <https://fas.org/sgp/crs/misc/R42501.pdf>.

Renda, Andrea. a kol. Detailed appraisal of the impact assessment on rules concerning third countries' reciprocal access to EU public procurement, Brusel: vydavatel neznámý, 2013. Staženo duben 16, 2017, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/inta/dv/pp_summaries_pp_summaries_en.pdf.

Rezková, Alice., a kol. Studie dopadů uzavření Transatlantické dohody o obchodu a investicích mezi EU a USA (TTIP) na ČR a její hospodářství, Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2016. Staženo leden 8, 2017, http://www.businessinfo.cz/app/content/files/dokumenty/studie_ttip-v8a-opr.pdf.

Serfati, Claude. „The transatlantic bloc of states and the political economy of the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP).“ Work Organisation, Labour & Globalisation 9 (2015): 7-37. Staženo říjen 21, 2016. doi:10.13169/workorglaboglob.9.1.0007.

Vilsack, Tom. United States Summary and State Data. Místo neznámé: United States Department od Agriculture, 2014. Staženo duben 6, 2017, https://www.agcensus.usda.gov/Publications/2012/Full_Report/Volume_1_Chapter_1_US/usv1.pdf.

Woolcock, Stephen. TTIP: Opportunities and Challenges in the area of Public Procurement. Brusel: Policy Department A: Economic and Scientific Policy, 2015. Staženo duben 14, 2017, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/542226/IPOL_IDA\(2015\)542226_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/542226/IPOL_IDA(2015)542226_EN.pdf).

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

ÚVOD	2
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A TERMÍNŮ	4
1 STROJÍRENSKÝ PRŮMYSL	5
1,1 SOUČASNÝ STAV OBCHODU VE STROJÍRENSTVÍ A JEHO VLIV NA EU:	5
1,2 SOCIÁLNÍ SFÉRA STROJÍRENSTVÍ V EU:	7
1,3 TARIFNÍ OMEZENÍ VE STROJÍRENSTVÍ:	9
1,4 NETARIFNÍ OMEZENÍ VE STROJÍRENSTVÍ:.....	10
2 AUTOMOBILOVÝ PRŮMYSL	12
2,1 SOUČASNÝ STAV OBCHODU V AUTOMOBILOVÉM PRŮMYSLU A JEHO VLIV NA EU:	12
2,2 SOCIÁLNÍ SFÉRA AUTOMOBILOVÉHO PRŮMYSLU V EU:	14
2,3 TARIFNÍ OMEZENÍ V AUTOMOBILOVÉM PRŮMYSLU:	14
2,4 NETARIFNÍ OMEZENÍ V AUTOMOBILOVÉM PRŮMYSLU:.....	15
3 VEŘEJNÉ ZAKÁZKY	18
3,1 SOUČASNÝ STAV V ROVINĚ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK A DŮVODY PRO ZAŘAZENÍ DO TTIP:	18
3,2 POTENCIÁLNÍ PŘÍNOSY OTEVŘENÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK:	19
3,3 OČEKÁVATELNÉ PROBLÉMY:	19
4 ZEMĚDĚLSTVÍ:	21
4,1 SOUČASNÝ STAV AGRÁRNÍHO OBCHODU A JEHO VLIV NA EU:	21
4,2 SOCIÁLNÍ SFÉRA ZEMĚDĚLSTVÍ V EU:.....	27
4,3 POTENCIÁLNÍ PŘÍNOSY SEKCE O ZEMĚDĚLSTVÍ V RÁMCI TTIP:.....	29
4,4 REGIONÁLNÍ ZNAČKY V ZEMĚDĚLSTVÍ:	30
4,5 NETARIFNÍ OMEZENÍ V OBLASTI ZEMĚDĚLSTVÍ:	31
4,6 CELNÍ OMEZENÍ V OBLASTI ZEMĚDĚLSTVÍ:.....	33
4,7 MOŽNÁ RIZIKA A KONTROVERZNÍ TÉMATA:	34
ZÁVĚR	39
OBEČNÉ ZÁVĚRY:	39
OČEKÁVÁNÍ OD ZMĚN VE STROJÍRENSTVÍ:	39
OČEKÁVÁNÍ OD ZMĚN V AUTOMOBILOVÉM PRŮMYSLU:	40
OČEKÁVÁNÍ OD ZMĚN V OBLASTI VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK:	40
OČEKÁVÁNÍ OD ZMĚN V OBLASTI ZEMĚDĚLSTVÍ:.....	41
SUMMARY	42
GENERAL CONCLUSIONS:	42
EXPECTATIONS FROM CHANGES IN ENGINEERING INDUSTRY:	42
EXPECTATIONS FROM CHANGES IN AUTOMOTIVE INDUSTRY:.....	42
EXPECTATIONS FROM CHANGES IN THE AREA OF PUBLIC PROCUREMENT:.....	43
EXPECTATIONS FROM CHANGES IN THE AREA OF AGRICULTURE:	43

Úvod

Tato práce analyzuje potenciální dopady „Transatlantického obchodního a investičního partnerství“ (TTIP) na Evropskou unii jako celek, Českou republiku jako součást EU a okrajově i na Spojené státy americké. Jedná se o poměrně aktuální a málo probádané téma, které nabízí velký potenciál a má nepopiratelný vliv na současnou mezinárodní situaci.

Tato bakalářská práce je přehledovou analýzou. Pro vyhotovení textu byly používány oficiální dokumenty Evropské unie, které odhalovaly cíle vyjednavců v jednotlivých tématech jednání (obchod s alkoholem, veřejné zakázky, automobilový průmysl a podobně). Dále byly použity odborné studie, které se zabývají podobným tématem, články z respektovaných zdrojů a data Českého statistického úřadu. V rovině odborných článků a dokumentů EU k samotnému vyjednávání bylo použito zdrojů, které byly zveřejněny před 8. listopadem 2016 (volby ve Spojených státech). Důvodem je proklamovaná neochota prezidenta USA Donalda Trumpa podpořit schválení TTIP. Jeho zvolení otřásl vírou v úspěšné uzavření dohody a očekávání EU od TTIP se tak změnilo.

Vzhledem k tomu, že se nejedná o diskurzivní analýzu, záměrně nebyly použity nevědecké a laické články. V současné době se totiž bohužel nezakládají na ověřitelných faktech.

Pro zúžení tématu práce byla vybrána nejdůležitější témata z TTIP. Kritériem se stal jejich podíl na vzájemné výměně zboží a potenciální dopad na život obyvatel Evropské unie. Z těchto důvodů práce obsahuje čtyři hlavní kapitoly. Tou první je strojírenský průmysl, v jejím rámci jsou sledovány současné aspekty transatlantického obchodu v tomto sektoru, sociální sféra, tarifní a netarifní omezení a potenciální dopady změn. Druhou kapitolou je automobilový průmysl, který má stejnou strukturu podkapitol jako průmysl strojírenský. Strojírnoství a automobilový průmysl jsou v této práci rozděleny kvůli jejich důležitosti a jejich specifickým podmínkám.

Třetí částí je kapitola o veřejných zakázkách, která se tematicky dotýká zejména průmyslu. Je rozdělena na podkapitoly o současném stavu a důvodech pro zařazení do vyjednávání o TTIP, na sekci o přínosech a možných rizicích. Poslední kapitola se zabývá zemědělstvím. Jejím hlavním zaměřením je analýza problémových sekcí ve vyjednávání (rozdíly v pojetí ochrany spotřebitele). Členění podkapitol je podobné jako v předešlých kapitolách.

Potenciální dopady na finanční sektor, pohyb služeb a osob, informační technologie, chemický a farmaceutický průmysl nebo energetiku do práce zařazeny nebyly (v souladu s uvedenými kritérii výběru).

Jednotlivé kapitoly jsou prokládány tabulkami a grafy, na které je okamžitě přímo odkazováno a dále se s nimi pracuje. Z tohoto důvodu jsou obsaženy přímo v textu místo na konci práce formou přílohy. Byly použity dva druhy tabulek a grafů. Těmi jsou tabulky přejaté (označené „tabulka převzata“) a tabulky vlastní (označené „tabulka sestavena autorem“). V obou případech je zdroj uveden v poznámce přímo pod tabulkou.

Informace o případné specifické pozici České republiky jsou začleněny přímo pod příslušnou sekci v rámci jednotlivých podkapitol místo do kapitol vlastních. Důvodem je logická návaznost textu a fakt, že kvůli nedostatku dostupných zdrojů nelze takovou plnohodnotnou kapitolu vytvořit.

Jako citační norma byla využita „Chicago 16th edition“. V případech, kdy nebylo možné citovat přesně podle předepsaného formátu (odborná analýza vydaná na internetu ve formě PDF), bylo postupováno tak, aby byl zdroj co nejsnadněji dohledatelný. Odborné analýzy v ojedinělých případech nedostatečně uvedly původní zdroj informace. V těchto případech je z této bakalářské práce odkázáno na tento druhotný zdroj, ve kterém jsou uvedeny informace o zdroji primárním.

Seznam použitých zkratk a termínů

Codex Alimentarius: Soubor mezinárodně uznávaných standardů, prováděcích předpisů, směrnic a dalších doporučení vztahujících se k potravinám, jejich produkci a bezpečnosti. WTO kodex uznává jako referenční rámec pro řešení mezinárodních obchodních sporů.

EFTA: Evropský prostor volného obchodu

Netarifní omezení: Nepřímé bariéry, které komplikují působení firmy na trhu na určitém trhu (v případě této práce to je trh na opačné straně Atlantiku).

Nejmenší, malý, střední, velký podnik: V této práci je přejata klasifikace, kterou používá Evropská unie. Firmy jsou děleny podle počtu zaměstnanců (seřazeno od nejmenších po velké: do 10 zaměstnanců, 10 – 49 zaměstnanců, 50 – 249 zaměstnanců, 250 a více zaměstnanců)

Potravinářské přidané látky: Substance, které jsou přidávány do potravin a nápojů pro dosažení větší trvanlivosti, jiné chutě, vůně atd.

Regionální značka/geografické označení: Koncept Evropské unie, který pomáhá unikátním výrobkům prosadit se v globalizovaném trhu. Chrání ho totiž před napodobováním.

WTO: Světová obchodní organizace

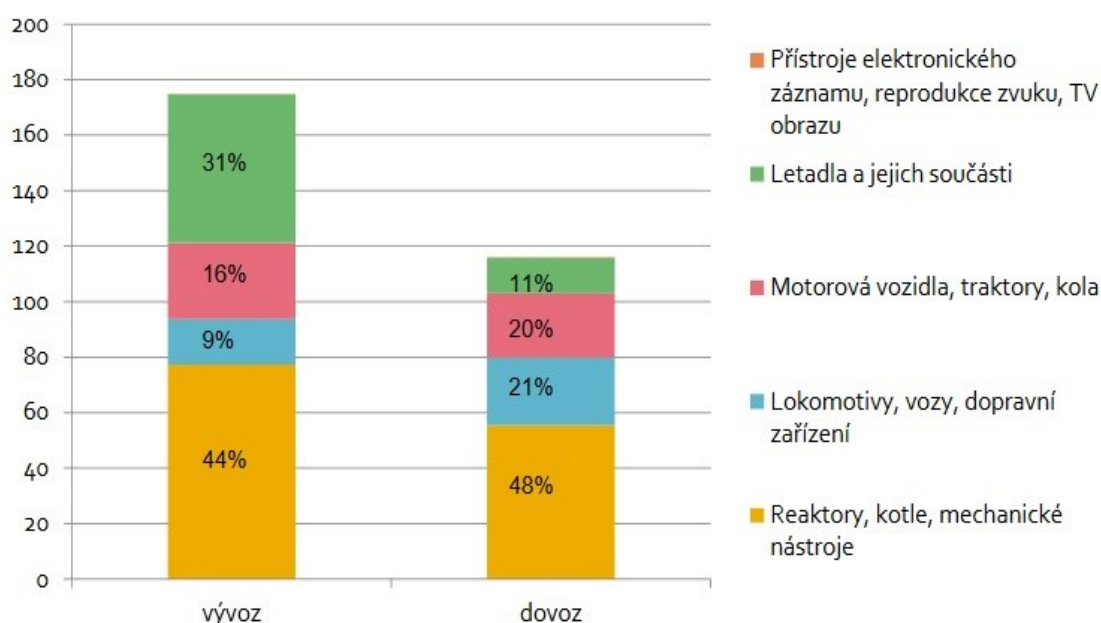
Zemědělství: Primární agrární produkce a potravinářská výroba (jídlo a nápoje)

1 Strojírenský průmysl

1,1 Současný stav obchodu ve strojírenství a jeho vliv na EU:

Strojírenský průmysl tvoří kolem jedné třetiny transatlantického obchodu. Společně s automobilovým průmyslem patří mezi sektory s největší vzájemnou obchodní výměnou. Logicky se od nich očekává nejvýraznější finanční přínos.¹

Tabulka 1: Vývozková a dovozková bilance a procentuální rozložení importu a exportu strojírenských výrobků (včetně automobilů) mezi EU a USA z pohledu EU (v mld. USD, rok 2014):

Tabulka převzata: Studie dopadů uzavření Transatlantické dohody o obchodu a investicích mezi EU a USA (TTIP) na ČR a její hospodářství.²

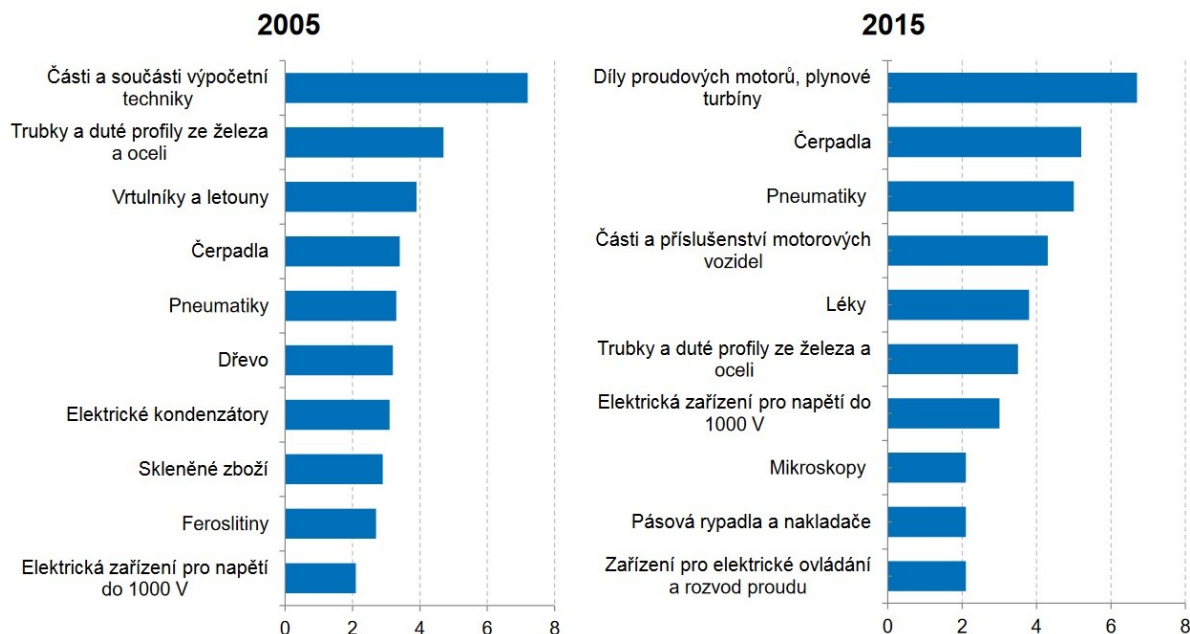
Z Tabulky 1 je zřejmá pozitivní obchodní bilance asi 40 miliard (USD) za rok 2014. Kromě kategorie „Lokomotivy, vozy a dopravní zařízení“ (modrá) vyváží EU zboží za vyšší nebo srovnatelnou cenu. I když americký dovoz do EU v celkových číslech zaostává, stále se jedná o vysoké hodnoty. Kroky v rámci TTIP (jako sjednocování regulace) mohou významně přispět ke zlepšení pozice jak amerických, tak evropských firem. Evropská unie navíc očekává příležitosti pro zvýšení kvality výrobků a snížení nákladů

¹ Alice Rezková, Kryštof Kruliš, Jarolím Antal a kol., „Studie dopadů uzavření Transatlantické dohody o obchodu a investicích mezi EU a USA (TTIP) na ČR a její hospodářství I“: 132-133, staženo leden 8, 2017.

² Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 135.

firem na vstup do nového trhu.³ Pro porovnání evropského a českého vývozu do USA slouží Tabulka 2.

Tabulka 2: Deset nejčastěji vyvážených komodit mezi ČR a USA (z pohledu ČR, rok 2005 a 2015, v procentech celkového objemu):

Tabulka převzata: Český statistický úřad⁴

Z Tabulky 2 vyplývá, že českému vývozu do USA naprosto dominují strojírenské výrobky. Do seznamu deseti nevýznamnějších vývozních artiklů roku 2015 se navíc na rozdíl od roku 2005 vůbec nedostaly sklářské produkty.

V posledních desetiletích se dá pozorovat postupná změna orientace české výroby. Textilní a sklářský průmysl ustupují do pozadí a roste poptávka zejména po automobilech a jejich součástkách.

Při porovnání Tabulky 1 s Tabulkou 2 je zřejmé, že struktura českého vývozu do USA v roce 2015 je podobná té evropské (EU jako celek) z roku 2014. To dává České republice výhodu, protože zájmy celé EU jsou v tomto případě velmi podobné těm českým.

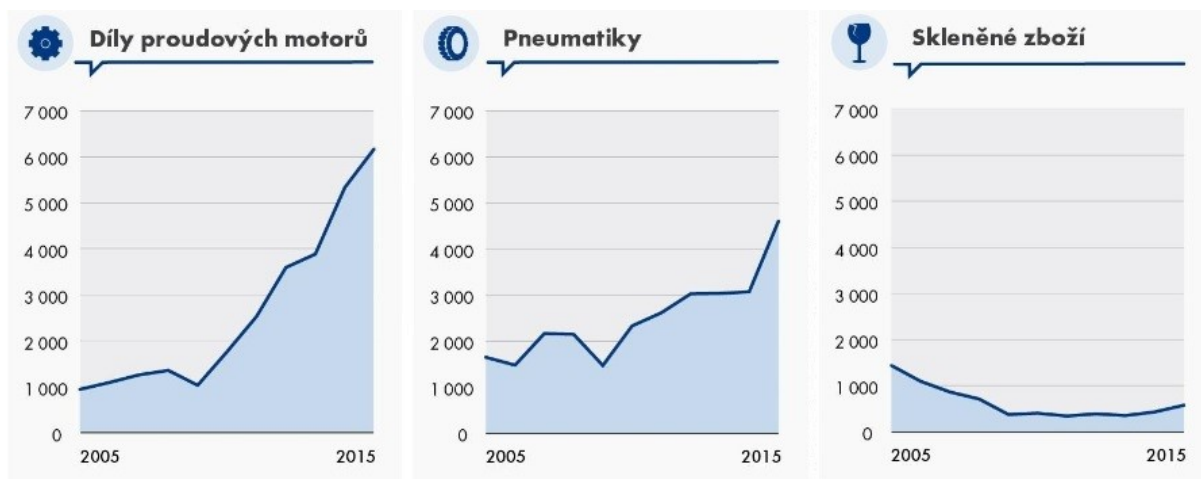
V současné době se z ČR do Spojených států vyváží zejména součástky letadel (60% hodnoty strojírenských produktů). Některá odvětví českého strojírenství se specializují primárně na americké zákazníky. Malé

³ „Regulatory cooperation in TTIP“: 1, staženo únor 26, 2017, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153002.1%20RegCo.pdf.

⁴ „ZAHRAŇIČNÍ OBCHOD ČR S USA“: 9, staženo duben 23, 2017, https://www.czso.cz/documents/10180/43742805/csu_tk_zahranicni_obchod_cr_s_usa.pdf/68435f12-b578-44e6-8451-ca3a41bcd6ce?version=1.0.

vrtulníky, bankomaty, některé typy turbínových motorů a další se z ČR vyvázejí téměř výhradně do USA (mezi 77 a 98 %). Z USA se naopak importují hlavně počítače, mobilní telefony nebo součástky do letadel.

Tabulka 3: Posun vyvážených objemů u vybraných produktů z ČR do USA (mezi lety 2005 až 2015, v milionech CZK):

Tabulka převzata: Český statistický úřad⁵

Tabulka 3 dokládá zmíněný posun českého exportu za dobu deseti let. Hodnoty vývozu pneumatik a sklářských produktů byly v roce 2005 relativně stejně velké. V roce 2015 se už ale pneumatiky vyvážely v hodnotě pětikrát vyšší než sklo.

USA je pro EU největším odbytištěm strojírenských výrobků, mezi lety 2005 a 2014 do něj putovalo 15 – 21% evropského exportu v tomto odvětví.⁶ Euro-americká spolupráce v oblasti strojírenského průmyslu je tedy velice důležitá a jakákoli změna stávajících podmínek má potenciál významně ovlivnit dostupnost zboží, cenu výrobků a sociální sféru (skrze výši platů a podíl zaměstnanosti).

1,2 Sociální sféra strojírenství v EU:

Strojírenský průmysl je (společně s automobilovým průmyslem) obor, který tvoří páteř hospodářství některých evropských států (včetně České republiky). Po celé Evropské unii pracuje ve strojírenství asi 10 milionů lidí a dalších 20 milionů v něm pracuje nepřímo (služby související se

⁵ Král, „ZAHRANIČNÍ OBCHOD ČR S USA“: 10.

⁶ „Trade SIA on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between the EU and the USA“: 272 -278, staženo únor 11, 2017, <http://www.trade-sia.com/ttip/>.

strojírenstvím, skladování atd.). V rámci EU se tímto oborem zabývá asi 91 tisíc firem.⁷

Tabulka 4: Rozdělení obrátu firem v EU a mimo EU podle velikosti společnosti (rok 2012):

	<i>Nejmenší</i>	<i>Malé</i>	<i>Střední</i>	<i>Velké</i>
Počet firem	59 900	23 208	7970	1850
Průměrná produktivita zaměstnance (v tis. eur)	168	161	187	276
Celkový obrát z exportu (%)	21%	33%	46%	52%
Obrát Mimo EU (%)	10%	17%	25%	27%
Celkový obrát z exportu (v tis. eur)	4 845 913	25 544 958	73 531 786	194 439 542
Obrát mimo EU (v tis. eur)	2 280 120	13 089 313	39 031 692	100 327 497

Tabulka sestavena autorem s použitím zdroje⁸

Z tabulky 4 je patrné, že spíše větší společnosti mají zdroje a kapacitu, které by jim dovolovaly ve velkém exportovat do vzdálených zemí. TTIP tedy v krátkodobém hledisku prospěje hlavně jim. V současné době plyne 27% obrátu velkých společností právě z obchodu mimo EU, u malých a středních podniků je to pouhých 10%. Nicméně i malé a střední podniky, ve kterých ve strojírenství pracuje asi 52% zaměstnanců,⁹ budou moci z TTIP také více profitovat. Otevřou se jim totiž (často dosud jen těžko dostupné) možnosti expanze na cizí trhy.

Strojírenství je obor, ve kterém je větší nárok na pracovní sílu, vyšší průměrná mzda a produktivita.¹⁰ Jak je patrné z tabulky 4, právě zaměstnanci velkých firem vykazují největší produktivitu práce (skoro dvojnásobnou oproti lidem v nejmenších podnicích). Pokud tedy

⁷ Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 132.

⁸ Ibid: 279.

⁹ „Trade SIA“: 279.

¹⁰ Ibid: 285.

zohledníme fakt, že velké společnosti budou pravděpodobně z TTIP profitovat jako první, dá se očekávat i relativně rychlé zvýšení mezd.

U části odborné a hlavně neodborné veřejnosti se objevují názory kritizující kapitolu TTIP o strojírenství kvůli potenciálnímu negativnímu dopadu na evropské firmy. Odpůrci TTIP se obávají, že evropské firmy budou krachovat kvůli menší konkurenceschopnosti. Skutečně je pravdou, že pracovní produktivita v EU je nižší než v USA nebo například v Japonsku. Důvodem jsou zejména socialisticky koncipovaná opatření jako vyšší zdanění nebo minimální mzda.¹¹ Nicméně výhodou Evropy je bohatá strojírenská tradice a rozsáhlá infrastruktura.¹² Evropský průmysl je relativně dobře propojený a v jeho prospěch hraje know-how.

1,3 Tarifní omezení ve strojírenství:

Podobně jako v automobilovém průmyslu existuje ve strojírenství dvojí vrstva překážek v obchodu. Tou první jsou klasická cla, druhou pak různé normy pro výrobu zboží. Evropští strojaři, kteří vyvážejí do USA, tak musejí navrhovat a vyrábět své produkty minimálně ve dvou typech (jeden vhodný pro EU, druhý pro USA).¹³

V současné době podléhá 38 % strojírenských výrobků nulovému celnímu zatížení. Většina ze zbylých 62 % nicméně spadá do nejnižší kategorie 0-5 % tarifní sazby.¹⁴ Celková výše tarifního zatížení je tedy relativně malá, ale vzhledem k vysokým cenám zboží znamená každé procento navíc citelné zvýšení konečné ceny. Převážná část ostatních odvětví má ale podíl tarifně nezatížených produktů kolem 70 %.¹⁵

Většina českých strojírenských firem vyváží předně do Evropy, lepší přístup na americký trh by je ale motivoval více obchodovat i se Spojenými státy. Více než dvě třetiny českého vývozu jsou celně zatíženy sazbou 0 – 5 %.¹⁶ Strojírenství ale často produkuje nákladné výrobky a proto každé ušetřené procento nákladů by zvýšilo profit a hlavně motivovalo k posílení nabídky. Z té by plynulo lepší postavení koncového zákazníka.

¹¹ „Trade SIA“: 283.

¹² Ibid: 285.

¹³ „TTIP AND REGULATION: AN OVERVIEW“: 4, staženo březen 9, 2017, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/february/tradoc_153121.1.2%20TTIP%20and%20regulation%20overview.pdf.

¹⁴ Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 137.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid: 123.

1,4 Netarifní omezení ve strojírenství:

Hlavním smyslem kapitoly o strojírenském průmyslu je sblížení regulací ve výrobě a prodeji. EU chce otevřít svůj trh americkým produktům, zároveň ale nadále hodlá chránit životní prostředí i práva a zdraví spotřebitelů.¹⁷

Evropská unie reguluje kvalitu výrobků prodávaných na jejím území mimo jiné podle certifikátu „CE“ a s pomocí směrnic¹⁸. Tato označení musí mít jakékoli příslušné zboží, které se prodává v EU (tedy i veškeré dovezené ze zemí mimo EU).¹⁹

Americký systém regulací je postaven na jiném základu. Tamní kontrolní legislativa mnohem více zohledňuje zájmy firem. Stát je nechce příliš zatěžovat. Celý americký systém je o poznání více fragmentovaný než ten evropský. V rovině standardizace tam působí asi 600 nevládních a 100 státních organizací.²⁰ Jedná se o různorodou směsici úřadů, které hlídají například bezpečnost na pracovištích nebo požární prevenci.²¹ Americký model je celkově těžkopádnější a více chaotický. Těžko se tedy bude přizpůsobovat mezinárodním okolnostem (včetně závazků, které by plynuly z případného schválení TTIP).

Americká strana vyžaduje certifikaci všech výrobků (a případně součástí), které putují na její území. Takové certifikace jsou často prováděny třetími stranami, což logicky zvyšuje náklady a komplikuje administrativu. Eliminovány nejsou ani dvojité kontroly. V některých případech totiž musí mít certifikace nejen finální produkt, ale zároveň i jeho součástka, která putuje na americkou půdu.²²

Dohoda TTIP by měla zajistit částečnou unifikaci obou modelů regulace formou zprostředkování rozhovorů mezi jednotlivými regulátory.²³ Ti by samozřejmě měli být nestranní.²⁴ Evropská unie nicméně nechce ohrozit bezpečnost současných výrobků na úkor sjednocování s regulací USA.²⁵ Proces sblížení systémů regulací by měl začít pravidelnými konzultacemi obou stran v otázkách regulace nové. Mělo by být umožněno získávat zpětnou vazbu a případně vznášet připomínky.²⁶ Jako jeden z prvních kroků by například mohlo být rozhodnuto, jaké barvy mají mít drátky

¹⁷ „Regulatory cooperation in TTIP“: 1.

¹⁸ „Trade SIA“: 287.

¹⁹ Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 140.

²⁰ Ibid.

²¹ „Trade SIA“: 287.

²² Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 141.

²³ „EU POSITION PAPER TTIP REGULATORY ISSUES - ENGINEERING INDUSTRIES“: 3, staženo prosinec 17, 2016, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153022.pdf.

²⁴ „Regulatory cooperation in TTIP“: 1.

²⁵ „TTIP REGULATORY ISSUES ENGINEERING“: 2.

²⁶ Ibid..

v elektronice.²⁷ V neposlední řadě je v plánu formalizovat vzájemnou výměnu informací o stavu trhu.²⁸ Obě strany by ale měly mít i nadále možnost zavádět vlastní regulace, aby ochránily veřejný zájem.²⁹

Ve světle současného stupně globalizace je možné, že společné normy USA a EU se stanou inspirací pro mnohé další státy. Podle vyjádření představitelů EU by oba transatlantičtí partneři mohli jednotné standardy společně prosazovat i na mezinárodním měřítku.³⁰ EU si od nového modelu regulace také slibuje lepší výchozí pozici při pronikání na perspektivní asijské trhy.³¹

²⁷ „Engineering products in TTIP“: 1, staženo březem 13, 2017, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153007.4.3%20Engineering.pdf.

²⁸ „TTIP REGULATORY ISSUES ENGINEERING“: 3.

²⁹ „Regulatory cooperation in TTIP“: 1.

³⁰ Ibid: 2.

³¹ Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 141.

2 Automobilový průmysl

2,1 Současný stav obchodu v automobilovém průmyslu a jeho vliv na EU:

Přibližně 30 % světové produkce automobilů pochází z USA nebo EU.³² Evropská unie jako celek už v roce 2011 (po skončení finanční recese) předčila obrát v prodeji vozů z roku 2008.³³ Ukazuje se tedy, že je to ekonomicky zajímavý a poměrně stabilní segment ekonomiky. V současné době se do automobilového průmyslu každoročně investuje asi 44,7 miliardy eur.³⁴

Mezi lety 2009 až 2014 byly USA největším zahraničním odběratelem produktů evropského automobilového průmyslu (40 % exportu).³⁵ Do USA se z EU mezi lety 2015 a 2016 dovezlo přibližně 1,2 milionu vozů³⁶, v opačném směru je to jen 200 tisíc.³⁷ Malý počet importů do Evropy ale neznamena, že Evropané o americké automobily nestojí. Americké značky mají továrny přímo na našem kontinentu. V současné době tvoří obchod s auty kolem 10 % celkového objemu obchodu mezi EU a USA.³⁸

Česká republika je na průmyslu profitující země a výroba automobilů je jedním z nejdůležitějších vývozních artiklů. Podle vyjádření Sdružení automobilového průmyslu z roku 2015 toto odvětví tvoří více než 7% HDP.³⁹

³² „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 117.

³³ „Strade SIA“: 309.

³⁴ „Economic and Market Report EU Automotive Industry Quarter 4 2016“: 30, staženo: březen 15, 2017, http://www.acea.be/uploads/statistic_documents/Economic_and_Market_Report_Q3_2016.pdf.

³⁵ „Trade SIA“: 311.

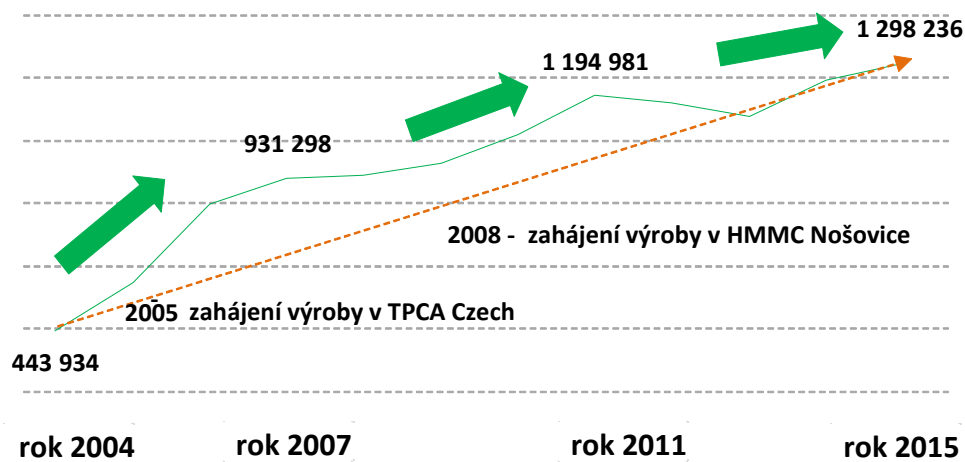
³⁶ „Economic and market report“: 18.

³⁷ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 117-118.

³⁸ „ACEA welcomed the formal opening of trade discussions between the EU and US, as it believes that a potential deal could significantly boost trade and economic growth for both partners“ staženo březen 17, 2017, <http://www.acea.be/industry-topics/tag/category/usa>.

³⁹ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 119.

Tabulka 5: Výroba osobních a malých užitkových vozů v ČR mezi lety 2004 a 2015 (v kusech za rok):

Tabulka převzata: Sdružení automobilového průmyslu⁴⁰

Vysvětlivky:

TPCA - Toyota Peugeot Citroën Automobile Czech, s.r.o. (společný výrobní komplex firem PSA Peugeot Citroën a Toyota Motor Corporation u Kolína)

HMMC - Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. (výrobní komplex firmy Hyundai u Nošovic, jedná se o historicky největší zahraniční investici v ČR)

Do Tabulky 5 jsou zahrnuty i zahraniční firmy, které v České republice pouze vyrábějí. Počet vyrobených kusů malých a užitkových vozů se za 11 let téměř ztrojnásobil. Vzhledem ke stále zvyšujícímu se počtu vyrobených vozidel se dá předpokládat, že případný rozvoj transatlantického obchodu s vozidly bude mít pozitivní dopad i na český automobilový průmysl.

Zdejší firmy ale do USA exportují pouze součástky, ne celá vozidla.⁴¹ Z tohoto důvodu není samotný český obrat v tomto výrobním sektoru tak velký. Expertní tým ministerstva průmyslu a obchodu ČR nicméně předpověděl posílení exportu do USA v rámci automobilového průmyslu (za předpokladu zavedení TTIP).⁴²

Při vyhodnocování ankety „Auto roku 2015 v ČR“ se zjistilo, že všechny nominované vozy (až na dva) byly vyráběny s přispěním českých

⁴⁰ „Výroba vozidel v ČR dosáhla v roce 2015 nového rekordu“ – sdružení automobilového průmyslu – tiskové informace, staženo březen 11, 2017, <http://www.autosap.cz/tiskove-informace/>.

⁴¹ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 117.

⁴² Ibid.

autodílů.⁴³ Z toho vyplývá, že tuzemské autodíly jsou používány v celé řadě továren evropských značek. Rozšíření dovozu například španělského Seatu tedy bude znamenat finanční profit pro firmy z České republiky. Potenciální rozšíření evropského automobilového exportu do USA bude mít na Českou republiku několikanásobně větší efekt, než kdyby se české autodíly používaly pouze na našem území.

Česká republika navíc očekává zvýšený zájem tuzemských automobilových továren exportovat do Spojených států celá vozidla (ne jen součástky). Tak velký trh jako v USA může zapříčinit výrazné navýšení českého exportu (který je na vývozu aut relativně závislý).

2,2 Sociální sféra automobilového průmyslu v EU:

Automobilový průmysl je jednou z nejdůležitějších částí evropského hospodářství. Přímo nebo nepřímo je v tomto odvětví zaměstnáváno asi 12 milionů Evropanů.⁴⁴ Podíl tohoto odvětví průmyslu je v ekonomice některých evropských států (Německo, Česká republika a jiné) natolik výrazný, že jeho ochromení by způsobilo rozsáhlé problémy ekonomické (pokles HDP) a sociální (ztráta pracovních míst).

Český automobilový průmysl zaměstnává asi 155 tisíc lidí.⁴⁵ Jakákoli výraznější změna celních a jiných omezení má potenciální dopad na velkou část tamní ekonomiky. České automobilové a strojírenské výrobní podniky už dlouhodobě poukazují na nedostatek kvalifikované pracovní síly. V důsledku toho se zvyšuje průměrná mzda v oboru. Pokud by vlivem implementace TTIP nastal zvýšený zájem o automobily, vyráběné v ČR, zdejší pracovní trh by nemusel být schopen plnit poptávku.

2,3 Tarifní omezení v automobilovém průmyslu:

Před začátkem vyjednávání o TTIP činila cla pro české (a evropské) exportéry 0-5% hodnoty výrobku.⁴⁶ Jejich zrušení by znamenalo poměrně výrazné snížení cen i pro české exportéry. Případné uvolnění tarifního zatížení by tak pomohlo nejen evropským vývozcům, ale americká dovozová vozidla by byla také levnější. Důvodem dnešní vyšší ceny amerických vozů je současná razantně přísnější celní politika EU vůči

⁴³ „Bez českých dodavatelů se neobejde ani Auto roku 2015 v ČR“ staženo březen 21, 2017, <http://www.komora.cz/aktualni-zpravodajstvi/aktuality-1/bez-ceskych-dodavatelu-se-neobejde-ani-auto-roku-2015-v-cr.aspx>.

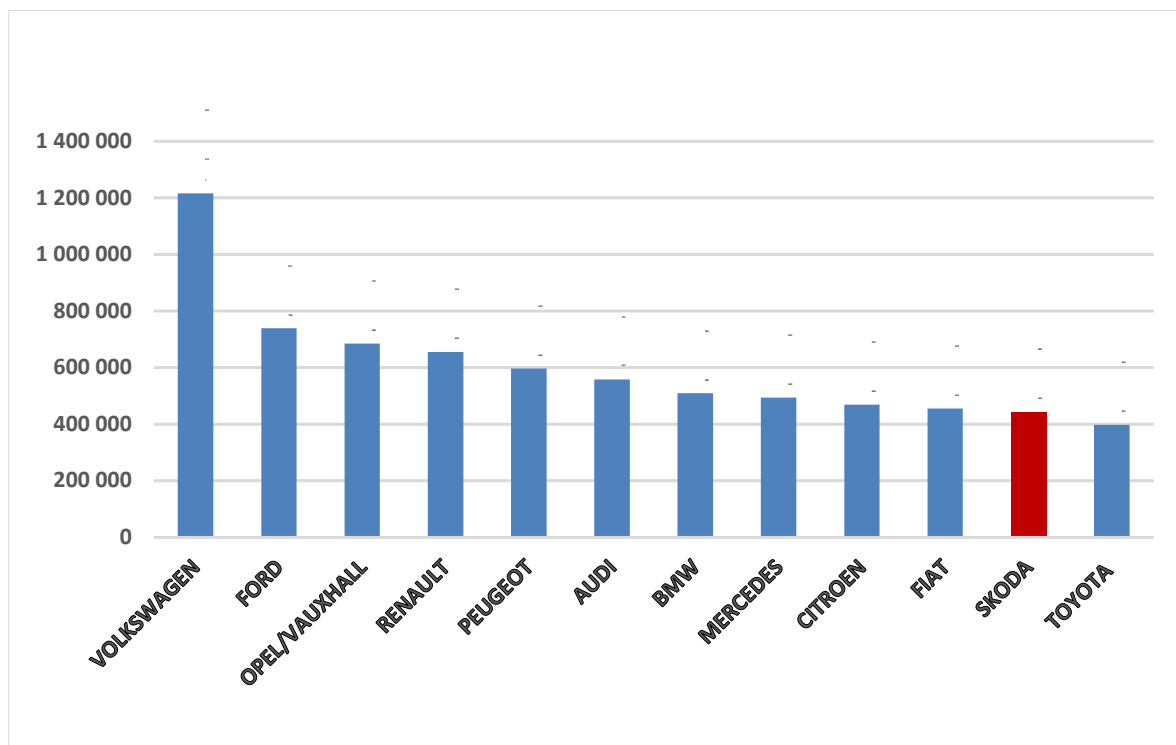
⁴⁴ „Trade SIA“: 309.

⁴⁵ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 119.

⁴⁶ Ibid.: 117.

mimoevropským dodavatelům automobilů.⁴⁷ Americká cla na evropské vozy jsou o poznání nižší.

Tabulka 6: Počet registrací automobilů v prostoru Evropské unie a Evropské asociace volného obchodu (v počtech kusů, leden – září 2014):

Tabulka převzata: Sdružení automobilového průmyslu⁴⁸

Jak uvádí Tabulka 6, za prvních 9 měsíců roku 2014 měla americká značka Ford druhý nejvyšší počet registrací automobilů v zemích EU a členů evropského sdružení volného obchodu (EFTA). Z toho vyplývá, že o americká vozidla v Evropě zájem je. Zmíněné snížení celních požadavků EU by pozitivně ocenili koncoví evropští zákazníci.

2,4 Netarifní omezení v automobilovém průmyslu:

Jedním z nejdůležitějších témat je sjednocení dosavadních předpisů pro výrobu a provoz automobilů. Pro exportéry jsou totiž větším problémem než cla.⁴⁹ Pokud by se to podařilo, domácí firmy by mohly začít konstruovat sjednocené typy součástek pro oba trhy. To by logicky snižovalo konečné výrobní náklady. Obě strany například předepisují jinou barvu blinkrů, mají jiná kritéria na zpětná zrcátka a crash testy jsou

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ „ČR je v zemích EU + EFTA dvanáctým největším trhem“ – sdružení automobilového průmyslu – tiskové informace, staženo březem 13, 2017, <http://www.autosap.cz/tiskove-informace/>.

⁴⁹ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 128.

prováděny v jiných rychlostech (50 km/h v EU vs. 60 km/h v USA).⁵⁰ Výrobci aut předpokládají širší nabídku aut i nižší cenu.⁵¹

K docílení zmiňovaného sjednocení bude nutné přehodnotit domácí praxe udělování licencí. Zatímco v EU se o testy a licencování starají soukromé agentury, v USA Národní úřad pro bezpečnost provozu na dálnicích⁵² National Highway Traffic Safety Administration (NHTSA) vydává univerzální předpisy. Samotní výrobci pak zodpovídají za jejich plnění.⁵³ Ve výsledku tak existují dva institucionálně odlišné přístupy.

Za předpokladu, že se vyjednávači shodnou na novém postupu, jsou ve hře dvě varianty. Buď bude celá evropská regulace uznána v USA (a naopak) jako vyhovující pro tamní trh, nebo budou vyjmenovány specifické autodíly, které jsou vhodné pro oba trhy.⁵⁴

Evropské a americké předpisy ohledně produkce emisí jsou jak institucionálně, tak hodnotově odlišné. Podle studie společnosti ECORYS se cena vozidla (vyprodukovaného evropskými nebo americkými výrobci) zvyšuje přibližně o 27% v důsledku zmíněných rozdílů v regulaci.⁵⁵ Tyto dodatečné výrobní náklady firmy pocítují nejen ve výrobě, ale i ve vývoji. Evropská unie předběžně očekává, že TTIP by mohl snížit zmíněné náklady na 15% (v USA) a 14% (v EU).⁵⁶ Za předpokladu úspěšné implementace TTIP (včetně zmírnění netarifních bariér) by během let 2017 – 2027 měl export evropských aut a součástí do USA vzrůst o 149%.⁵⁷

Tabulka 7: Celková hodnota importovaných aut do Evropské unie od čtyř největších dovozců za roky 2015 a 2016 (v milionech eur):

	2015	2016
Japonsko	7719	9081
Spojené státy	7722	6944
Turecko	5056	6386
Jižní Korea	4330	4794

Zdroj: Tabulka sestavena autorem s použitím zdroje⁵⁸

⁵⁰ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 129.

⁵¹ „TTIP AND REGULATION“: 5.

⁵² Poznámka: překlad autora

⁵³ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 126.

⁵⁴ Ibid.: 127.

⁵⁵ „Trade SIA“: 308.

⁵⁶ Ibid., 321.

⁵⁷ „ACEA welcomed trade discussions.“

⁵⁸ „Economic and market report“: 18.

Z Tabulky 7 je patrné, že Spojené státy mají velký podíl na hodnotě importů do Evropské unie. Zároveň je ale nutné podotknout, že jako jediná sledovaná země v těchto dvou letech zaznamenala pokles (o 4%).

Tabulka 8: Vyčíslení celkového množství importovaných automobilů do EU podle největších dovozců za roky 2015 a 2016 (v množství kusů):

	2015	2016
<i>Turecko</i>	526 499	643 892
<i>Japonsko</i>	479 795	574 827
<i>Jižní Korea</i>	374 769	401 867
<i>Spojené státy</i>	242 027	254 464

Zdroj: Tabulka sestavena autorem s použitím zdroje⁵⁹

V Tabulce 8 můžeme vyčíst relativně malý počet importovaných kusů vozidel z USA (oproti ostatním zahrnutým zemím). Z porovnání Tabulky 7 s Tabulkou 8 vyplývá, že průměrná hodnota vozidla vyrobeného v USA je vyšší než u automobilů z ostatních zmíněných zemí. Do EU se tedy z USA dováží menší množství vozidel, jejich hodnota je ale vysoká.

Pokud vezmeme v potaz již zmíněnou zvýšenou cenu vozů kvůli rozdílným předpisům na obou stranách Atlantiku, snadno si odvodíme případné snížení konečné ceny. Kdyby se podařilo vyjednat sjednocení regulace v očekávané míře, teoretická hodnota vozů importovaných z USA v roce 2016 by byla 6,111 miliardy eur místo původních 6,944 miliardy. Převědeme-li toto číslo na hodnotu jednotlivého průměrného vozidla (podle Tabulky 7), dostaneme hodnotu 24 015 eur za vozidlo místo původních 27 288 eur. To je razantní rozdíl, který má potenciál pomoci evropským i americkým domácnostem.

⁵⁹ „Economic and market report“: 18.

3 Veřejné zakázky

Téma veřejných zakázek bylo do této práce zahrnuto ze dvou důvodů. Tím prvním je potenciální přínos pro evropské hospodářství ve smyslu vyšší zaměstnanosti a většího obrátu firem. Druhým důvodem je problematická politická zátěž (dlouho trvající protekcionistická opatření v USA), která znesnadňuje vyjednávání a případnou fungující implementaci změn. Tato práce se snaží zanalyzovat tyto neshody a jejich dopady.

3,1 Současný stav v rovině veřejných zakázek a důvody pro zařazení do TTIP:

EU se ve svém oficiálním vyjádření rozhodla bránit peníze daňových poplatníků tím, že zefektivní veřejné zakázky. Tyto peníze by měly být utráceny hospodárně a nediskriminačním způsobem. Tento nový přístup obou partnerských stran má získat za veřejné peníze víc práce a má zajistit širší výběr pro plnění kontraktu. Soukromé společnosti by získaly více zakázek, mohly by vytvářet nová pracovní místa a získat možnost většího růstu.⁶⁰

Veřejné zakázky Evropské unie i Spojených států tvoří 10 – 25 % jejich HDP. Evropská unie by chtěla, aby TTIP zajistil lepší přístup firem k veřejným zakázkám na druhé straně Atlantiku (na místní, regionální i celostátní úrovni). Z vyjednávání je ale vyloučeno jakékoli upravování stávajícího režimu v zadávání veřejných zakázek v oblasti armády (na přání Francie a Spojených Států).⁶¹ EU považuje otevření této části trhu za jeden ze základních předpokladů pro úspěšné uzavření TTIP. Tato část vyjednávání je vnímána jako jedna z nejcitlivějších.

Spojené státy (na úrovni federální vlády) zpřístupňují jen asi 32 % svých veřejných zakázek zahraničním firmám, Evropská unie dělá to samé v 85 % případů. Tento rozdíl je způsoben velkou benevolencí k zahraničním firmám ze strany EU v minulosti. Z toho vyplývá, že při současném vyjednávání tedy jednoduše nemůže nabídnout reciproční ústupky ve stejné oblasti. Vyjednávání se tím komplikuje a existuje reálná možnost, že si USA vymohou ústupky v jiné oblasti výměnou za otevření veřejných zakázek.⁶²

⁶⁰ „Public Procurement in TTIP“ staženo listopad 21, 2016, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153000.3%20Public%20Procurement.pdf.

⁶¹ Claude Serfati, „The transatlantic bloc of states and the political economy of the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP)“, *Work Organisation, Labour & Globalisation* 9 (2015): 28, staženo říjen 21, 2016, doi:10.13169/workorgalaboglob.9.1.0007.

⁶² Andrea Renda a kol., „Detailed appraisal of the impact assessment on rules concerning third countries' reciprocal access to EU public procurement“: 3, staženo duben 16, 2017,

Velká část amerických veřejných zakázek je pro země, se kterými mají USA dohodu o volném obchodu, teoreticky otevřena (mezi ně se řadí i EU). Evropská firma je ale penalizována nejméně šesti procenty z ceny nabídky. Pokud je tato nabídka i po zmíněné penalizaci výhodnější než americká, zakázku zpravidla dostane tato nejlevnější firma.⁶³ Jedná se tedy o diskriminaci.

3,2 Potenciální přínosy otevření veřejných zakázek:

Pokud by evropští vyjednavací uspěli, evropské firmy by u zakázky v USA nebyli závislí na lokální pracovní síle (dělníci, montéři) a pomocných firmách (přepravy materiálů a podobně). Velká část práce by mohla být prováděna přímo v EU. Celý komplikovaný systém amerických veřejných zakázek by se měl zpřehlednit.⁶⁴

Evropské malé a střední podniky nemají dostatečnou administrativní kapacitu na monitorování vypsaných veřejných zakázek v USA a úrovni jednotlivých států nebo regionů. Centrální registr by jejich reálné možnosti rovněž zvýšil.⁶⁵

3,3 Očekávatelné problémy:

EU hodlá zachovat konečnou suverénní volbu vítěze jednotlivých zakázek v rukou státních institucí. Mělo by se tedy jednat o spravedlivou soutěž bez nějakých kvót na vítěze. Státní instituce by samozřejmě stále mohly sledovat environmentální zájmy nebo sociální politiku.⁶⁶ Právě v otázce sociální politiky bychom mohli najít budoucí komplikace. Pro státní instituce je z pragmatického hlediska výhodnější zaměstnat domácí firmu. Čím více domácích firem prosperuje, tím menší je nezaměstnanost a politici mají větší šanci být znovu zvoleni. Hrozí tedy nebezpečí, že veřejné tendry budou stále vyhrávat domácí (někdy dražší) firmy.

Vidinu skutečně volného obchodu a rovné soutěže jak pro domácí, tak zahraniční firmy ze zemí pod TTIP komplikují protekcionistická opatření USA. Ve strojírenství se jedná o tzv. „Buy America Act“ (Výnos kupujte Ameriku) z roku 1982. Podle něj veřejné zakázky musí používat pouze

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/inta/dv/pp_summaries_/pp_summaries_en.pdf.

⁶³ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 263.

⁶⁴ Ibid.: 260.

⁶⁵ Stephen Woolcock, „TTIP: Public Procurement In-depth analysis for the IMCO Committee“: 16, staženo duben 17, 2017,

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/542226/IPOL_IDA\(2015\)542226_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/542226/IPOL_IDA(2015)542226_EN.pdf).

⁶⁶ „Public Procurement in TTIP“: 1-2.

americký materiál (v případě výroby železa, oceli a zpracovatelského průmyslu). Některé americké zakázky by mohly být realizovány levněji, pokud by mohly využívat (často levnější) evropské firmy.⁶⁷ Americká vláda by ušetřila, evropské firmy by zaznamenaly zisk a americké společnosti by získaly větší motivaci pracovat na své konkurenceschopnosti.

Podobnou formou je laděn i tzv. „Buy American Act“ (Výnos kupujte americké) z roku 1933. Je to stále (s úpravami) platné protekcionistické opatření, které reagovalo na Velkou hospodářskou krizi. Podle jeho znění má vláda USA preferovat nákup a používání fyzických druhů zboží (ne služby), které má velkou část původu v USA. Tím se rozumí použité materiály nebo pracovní síla. Základním kritériem je tedy geografický původ produktu. Národnost dodavatele je irelevantní.⁶⁸

Evropské firmy musí v praxi používat americké součástky, pokud plní tamní veřejnou zakázku. Do evropské továrny se doveze několik komponentů z USA, výrobek se sestaví a znovu pošle přes Atlantik. Kvůli tomu se musí platit dodatečné náklady za dopravu (cesta komponentů do Evropy) a je nutné nakupovat často drahé americké produkty.

Podobná pravidla, jaká zavedl Buy American Act, existují i na úrovni jednotlivých států. Jejich veřejné zakázky jsou často financovány nezávisle na federálním rozpočtu, čímž se na ně zmíněné protekcionistické opatření nevztahuje. Vedoucí činitelé jednotlivých států ale často preferují domácí firmy na úkor těch zahraničních.

Jednotlivé státy USA jsou (ve vypisování veřejných zakázek) relativně nezávislé na rozhodnutí federální vlády. I kdyby americká strana souhlasila s otevřením trhu, státy by mohly vzniklé závazky obcházet, nebo ignorovat. Ze strany USA tedy chybějí reálné právní garance koncového efektu.⁶⁹

Firmy z České republiky by pravděpodobně nejvíce působily v amerických veřejných zakázkách v oblasti stavebnictví. V neposlední řadě by se také mohly více prosadit strojírenské společnosti. Například české tramvaje mají v USA velmi dobré jméno.

⁶⁷ John R. Luckey, „Domestic Content Legislation: The Buy American Act and Complementary Little Buy American Provisions“: 1, staženo duben 18, 2017, <https://fas.org/sgp/crs/misc/R42501.pdf>.

⁶⁸ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 262.

⁶⁹ „Public Procurement In-depth analysis“: 18.

4 Zemědělství:

Sekce TTIP o zemědělství je velmi citlivá. Důvodem je zejména rozdílné pojetí regulací u obou partnerů. Z toho vyplynula rozsáhlá kritika laické (a části odborné) veřejnosti, která se obává snižování kvality potravin. Tato kapitola analyzuje současné fungování společné agrární výměny a její vliv na ekonomiku a sociální sféru Evropské unie a České republiky.

Sekce TTIP o zemědělství bude upravovat výši celního zatížení, bude se zabývat odstraňováním netarifních omezení, snažit se o představení modelů pro sjednocení systémů regulací a bude prosazovat budoucí kooperaci (včetně humanitární pomoci třetím zemím).⁷⁰

4,1 Současný stav agrárního obchodu a jeho vliv na EU:

Celkový obchod mezi EU a USA činil v roce 2015 asi 616 miliard eur. Na této hodnotě se samotné zemědělství podílelo pouhými 31 miliardami eur.⁷¹ Obrat v této oblasti je tedy (oproti zbytku) relativně zanedbatelný. Tvoří pouze okolo pěti procent z celkové hodnoty prodaného zboží.

Důvodem je zejména malá hodnota zemědělských produktů v porovnání s ostatními výrobky. V kontextu Evropské unie tvořilo zemědělství (včetně lesnictví a rybolovu) jen 1,7 % HDP.⁷² Z čistě finančního hlediska je tedy zemědělství teoreticky zanedbatelné. Hlavní přínos této sekce TTIP bude spíše sociální (zaměstnanost, výše mezd) a bude mít potenciálně větší dopad na koncového evropského (českého) zákazníka.

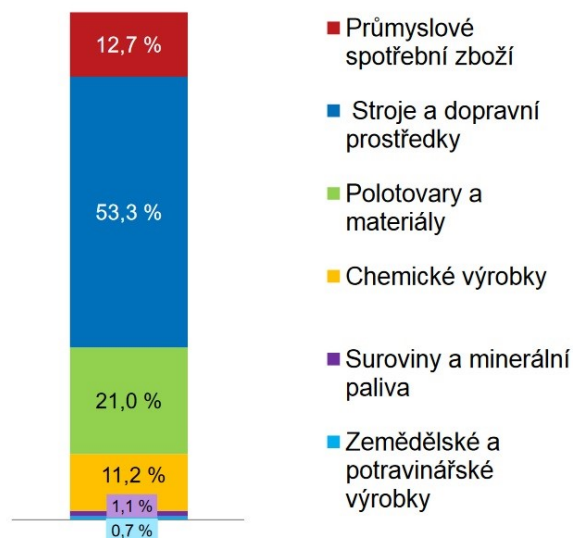
Přímý ekonomický dopad sekce TTIP o zemědělství bude pravděpodobně spíše malý. Neočekává se zvýšení výměny zboží o více než několik málo procentních bodů. Tarifní zatížení se bude sice snižovat, jeho reálný efekt ale nebude tak velký kvůli celkově malému objemu prodaného zboží.

⁷⁰ „TTIP – DRAFT CHAPTER ON AGRICULTURE“: 4, staženo říjen 1, 2016, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154371.pdf

⁷¹ „Agriculture and Geographical Indications (Gis) in TTIP“: 3, staženo září 27, 2016.

⁷² „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 181.

Tabulka 9: Procentuální struktura českého vývozu do USA (rok 2015):

Tabulka převzata: Český statistický úřad⁷³

Tabulka 9 dokládá téměř zanedbatelný procentuální podíl českých zemědělských a potravinářských produktů na celkových vývozech do USA. Export ČR (0,7 %) je tedy ještě menší než EU jako celku (5 %).

Zatímco vyjednaváči za Evropskou unii jednájí o co nejlepších podmínkách pro EU, národní vlády podnikají přípravné akce pro podporu zájmu firem o TTIP. Česká vláda má také zájem o hladce probíhající obchodní výměnu s USA. Ministerstvo zemědělství se například rozhodlo uspořádat setkání tuzemských prodejců vína s americkými obchodníky.⁷⁴ Cílem podobných snah je vytvořit pevnější obchodní vazby s USA a tím zajistit posílení zdejšího exportu do Spojených států.

Američané mají také velký zájem o český chmel (zejména žatecký). Velká část z asi 4200 amerických malých pivovarů ho používá. Nynější export chmele je ale značně poddimenzovaný. V květnu 2016 se konal veletrh malých pivovarů v USA. Podle slov českých chmelařů by se jejich produktu snadno a okamžitě prodalo dvakrát tolik, kdyby měli kapacitu nabídnout větší objemy.⁷⁵

⁷³ Král, „ZAHRAŇIČNÍ OBCHOD ČR S USA“: 9.

⁷⁴ „Česko-americké fórum k vínu: naši vinaři se potkávají s americkými nákupčími,“ staženo duben 15, 2017, <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/proexportni-okenko/incomingovemise/cesko-americke-forum-k-vinu-nasi-vinari.html>.

⁷⁵ „Podpora chmelařů na veletrhu malých pivovarů v USA,“ staženo duben 16, 2017, <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/proexportni-okenko/informace-z-uskutecnenych-akci/podpora-chmelaaru-na-veletrhu-malych.html>.

Pro Evropskou Unii je velmi zajímavá otázka obchodu s alkoholem. Nejraději by vyjednala speciální režim pro vína a lihoviny v rámci kapitoly o zemědělství. Díky vývozu této komodity je totiž obchod s USA pro EU ziskový. Roční rozdíl v hodnotě importovaného a exportovaného zboží tak činil přibližně 7 miliard eur. Evropské firmy v roce 2015 prodaly víno v hodnotě bezmála 3,3 miliardy eur, lihoviny a pivo v hodnotě asi 5,3 miliardy eur.⁷⁶

EU a USA už dříve uzavřeli dvě dohody o obchodu s vínem a lihovinami (v roce 1994 a 2006). Podle EU je ale stejně potřeba zavést kapitolu novou místo ponechání statu quo. Dohoda z roku 2006 by měla být zrušena úplně.⁷⁷ Prvním důvodem je nedostatečná šířka původních smluv. Ty totiž dávají pouze právní rámec pro pojmenovávání druhů zboží, uznávání speciálních výrobních praktik a podobně. Nová kapitola v rámci TTIP by měla vytvořit celou fungující strukturu pro tuto část vzájemného obchodu. V neposlední řadě je podle EU nutné rozšířit stávající seznam chráněných značek, protože tehdejší dohoda je už dnes neaktuální.⁷⁸

Oproti dohodě z roku 1994 EU žádá, aby zvláštní ochranu získalo dalších 201 potravinových výrobků a 22 značek lihovin.⁷⁹

Dalším důvodem pro podepsání nové smlouvy je legitimita. TTIP bude muset schválit americký Kongres. Současné smlouvy o obchodu s lihovinami a vínem byly na americké straně výhradně v kompetenci tamní administrativy. Ratifikace ze strany Kongresu by tuto dohodu pozvedla na stejnou úroveň (legislativní i legitimní), jakou prošla ze strany EU.⁸⁰

Případné zavedení zvláštního režimu pro alkohol by tedy zvýšilo manévrovací schopnost Evropské unie a vývozci ze Starého kontinentu by se mohli těšit na zlepšení exportních podmínek.

⁷⁶ „Agriculture and Geographical Indications“: 5-6.

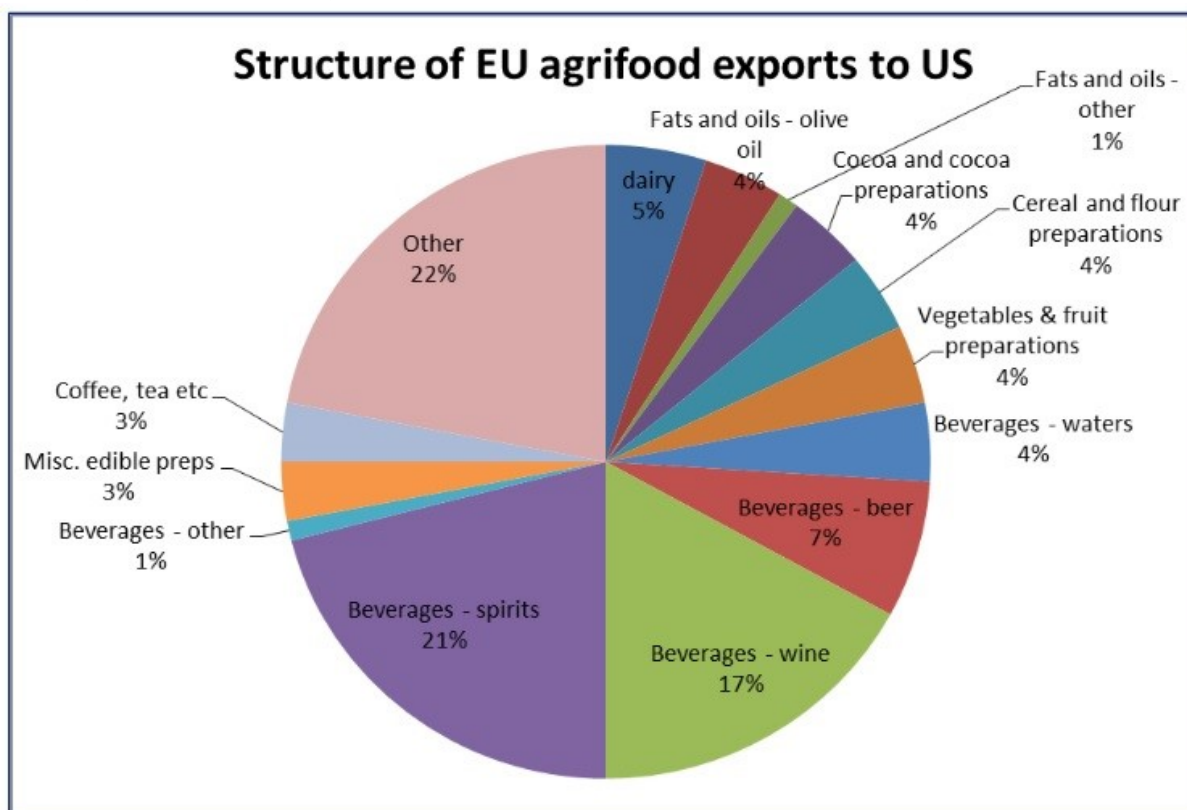
⁷⁷ „DRAFT CHAPTER ON TRADE IN WINE AND SPIRIT DRINKS,“: 8, staženo říjen 20, 2016, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154374.pdf.

⁷⁸ „Agriculture and Geographical Indications“: 6.

⁷⁹ Ibid.: 9

⁸⁰ „TTIP AND REGULATION“: 7.

Tabulka 10: Graf struktury dovozu evropských zemědělských produktů do USA (průměr mezi lety 2012-2014):

Tabulka převzata: Trade SIA on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between the EU and the USA⁸¹

Z Tabulky 10 je možné vyčíst, že celá polovina vývozu agrárních produktů z EU do USA je tvořena nápoji (z toho je drtivá většina alkohol). Zde se dá najít důvod pro snahu evropských vyjednávačů získat co nejlepší podmínky v odvětví obchodu s alkoholem.

Z USA se do EU nejvíce dováží řepka, sójové boby, různé druhy ořechů a některé lihoviny.⁸² Jde téměř výhradně o hotové produkty. Na finálním evropském zemědělském výrobku (čokoládová oplatka, pivo) je podíl meziprojektu z USA průměrně 1 %. Naprostá většina agrárních ingrediencí pochází přímo z EU (92 %).⁸³ Většina ze zmíněných hotových zemědělských produktů byla prodána na území Evropské unie (86 %). Do USA putovala jen dvě procenta. Jen přibližně jedno procento z celkové hodnoty amerických zpracovaných zemědělských komodit je prodáno v EU. I výměna nefinálních produktů je malá.⁸⁴

⁸¹ „Trade SIA“: 231.

⁸² Ibid.: 226.

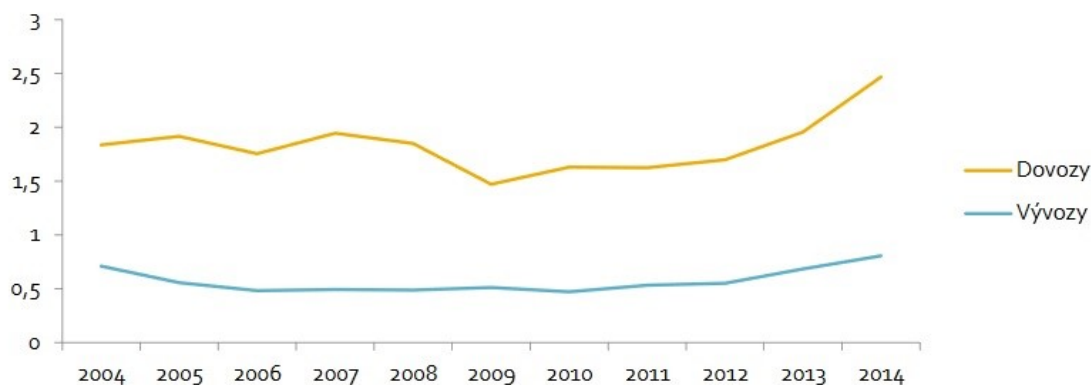
⁸³ Ibid.: 233.

⁸⁴ Ibid.: 237.

Evropské zemědělství a potravinářský průmysl jsou tedy na americkém dovozu relativně nezávislé. Dohoda TTIP by nicméně mohla otevřít dveře pro užší spolupráci, která by zvýšila konkurenční prostředí v Evropě.

Také Česká republika (nezávisle na EU) má se Spojenými státy v oblasti zemědělství jen malou obchodní výměnu. USA jsou pro ČR až 14. největší dovozce potravin a nápojů (za Brazílií nebo Čínou). Pouhé jedno procento zemědělského importu do ČR má svůj původ ve Spojených státech a jen 0,4 % českého agrárního vývozu putuje do USA.⁸⁵

Tabulka 11: Dovozy a vývozy zemědělských produktů do mezi ČR a USA (z pohledu ČR, 2004 – 2014, v miliardách Kč):

Tabulka převzata: Studie dopadů uzavření Transatlantické dohody o obchodu a investicích mezi EU a USA (TTIP) na ČR a její hospodářství.⁸⁶

Tabulka 12: Dovoz a vývoz v zemědělském sektoru mezi ČR a USA ve tříletém období (v milionech Kč):

Obchodní operace	2012	2013	2014
Vývoz z ČR do USA	548	684	806
Dovoz z USA do ČR	1 698	1 957	2 421
Obrat agrárního obchodu	2 246	2 641	3 227
Saldo	-1 151	-1 273	-1 615

Tabulka převzata: Ministr zemědělství Jurečka: I tak velkému trhu, jakým jsou USA, má Česká republika co nabídnout.⁸⁷

⁸⁵ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 179.

⁸⁶ Ibid.: 182.

⁸⁷ „Ministr zemědělství Jurečka: I tak velkému trhu, jakým jsou USA, má Česká republika co nabídnout,“ staženo duben 16, 2017, http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2015_ministr-zemedelstvi-jurecka-i-tak.html.

Tabulky 11 a 12 dokládají relativně malou obchodní výměnu mezi Českou republikou a Spojenými státy. Vývozy do USA jsou za těchto 10 let relativně stabilní (okolo 500 milionů ročně). Dovozy jsou přibližně 4 až 5 krát vyšší. Obě hodnoty zaznamenaly nárůst ke konci sledovaného období. Tabulka 11 navíc ukazuje postupné zvyšování hodnot ve všech třech kategoriích. Údaje z těchto Tabulek slibují budoucí posílení česko-americké obchodní výměny v budoucnosti.

V posledních letech je zaznamenáván několikaprocentní nárůst obchodní výměny. Sekce TTIP o zemědělství má potenciál tuto obchodní spolupráci ještě více posílit. Dohoda TTIP by také mohla nastartovat pozvolný proces sbližování regulací a mohla by usnadňovat vstup nových subjektů na partnerský trh (vstup na nový trh by jednoduše mohl být atraktivnější).⁸⁸

Tabulka 13: Deset nejčastěji dovážených zemědělských produktů do ČR, podíl USA na těchto importech a jejich současné celní zatížení (rok 2014):

<i>Druh zboží</i>	<i>Hodnota zboží (v eurech)</i>	<i>Podíl USA na dovozech</i>	<i>Míra celního zatížení</i>
<i>Vyloupané mandle</i>	465 milionů	69 %	0 – 3,5 %
<i>Potravinové přípravky</i>	305 milionů	5 %	0 – 12,8 %
<i>Whisky</i>	168 milionů	19 %	0 %
<i>Výživa pro psy a kočky</i>	110 milionů	3 %	0 – 9,6 %
<i>Filé ze štikozubce</i>	87 milionů	69 %	6,1 – 7,5 %
<i>Sušené vinné hrozny</i>	85 milionů	29 %	2,4 %
<i>Ořechy a jiná semena</i>	72 milionů	13 %	7 – 12,8 %
<i>Filé z tresky</i>	70 milionů	33 %	13,7 %
<i>Likéry</i>	69 milionů	12 %	0 %
<i>Koncentráty a texturované bílkovinné látky</i>	66 milionů	37 %	0 – 12,8 %

Tabulka sestavena autorem s použitím zdroje⁸⁹

⁸⁸ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 179.

⁸⁹ Ibid.: 183.

Tabulka 13 odhaluje překvapivě vysoký podíl americké produkce v dovozech těchto deseti nejčastěji importovaných produktů. U některých kategorií můžeme pozorovat relativně vysoké celní zatížení (ryby). V případě odbourání tarifů by koncový český zákazník mohl ušetřit několik procent z ceny.

4,2 Sociální sféra zemědělství v EU:

Zemědělství je pro Evropskou unii dobrým nástrojem pro zaměstnání méně kvalifikovaných pracovníků. Navíc je klíčový pro rozvoj venkova, tvoří tam totiž průměrně 4,4 % HDP a přibližně 15,6 % pracovních míst.⁹⁰

V tomto sektoru se vyskytuje průměrně 7 % z celkového počtu pracovních míst v EU. Více než 3,8 milionu lidí je zaměstnáno ve firmách, které se zabývají produkcí potravin nebo nápojů. Takových společností je v Evropské unii asi 233 tisíc a na každou firmu připadá průměrně 17 zaměstnanců.⁹¹

Zemědělství je tedy pouze menšinovým zdrojem pracovních míst. Nicméně zůstává nezbytným požadavkem pro potravinovou soběstačnost.

Počet farem v EU se ročně snižuje o 3 až 3,5 %. Mezi lety 2003 až 2013 byla zaznamenána i tendence snižování podílu zaměstnanců, působících v oblasti produkce potravin a nápojů o 2 % ročně. S tímto snížením počtu pracovníků nicméně přišlo zvýšení produktivity práce.⁹² Pracovní místa se ale přesouvají do souvisejících provozů (balení potravin).⁹³ Razantního úbytku pracovních míst se tedy není třeba obávat.

Struktura evropského zemědělství je v celosvětovém měřítku specifická. Při porovnání obratu, podílu zaměstnanosti v sektoru, množství zaměstnanců a počtu firem v oboru vychází EU nejlépe mezi svými největšími obchodními partnery (USA, Austrálie, Brazílie a Kanada). Evropská unie má ale velmi malý obrat převedený na jednu firmu (celkový obrat vydělen počtem společností). Ten je asi pouhých 10 % obratu průměrné brazilské formy nebo 15% americké. Může za to velký počet evropských malých podniků. Mezi lety 2008 až 2012 byl i roční nárůst obratu za jednu firmu nejnižší v EU (v konkurenci výše zmíněných zemí).⁹⁴

⁹⁰ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 181.

⁹¹ „Trade SIA“: 227-228.

⁹² Ibid.: 228.

⁹³ Ibid.: 237.

⁹⁴ Ibid.: 228.

Tabulka 14: Obrat evropských firem v sektoru primární zemědělské výroby (rok 2010, rozděleno podle obratu za kalendářní rok):

	<i>Celkem</i>	<i>Méně než 2000 eur</i>	<i>2000 – 7999 eur</i>	<i>8000 – 999 eur</i>	<i>25 000 – 999 eur</i>	<i>50 000 – 999 eur</i>	<i>100 000 – 999 eur</i>	<i>500 000 eur a více</i>
Počet farem	12248 000	54610 00	34680 00	15840 00	62700 0	46700 0	560000	81000
Podíl z celku	100 %	45 %	28 %	13 %	5 %	4 %	5 %	1 %

Poznámka: Do tabulky je zahrnuto i Chorvatsko, jež v roce 2010 ještě nebylo členem EU.

Zdroj: Tabulka sestavena autorem s použitím zdroje⁹⁵

Z Tabulky 14 vyplývá, že evropské zemědělství je silně fragmentované. Přibližně 73 % veškerých evropských farem má menší obrat, než 8000 EUR ročně. Pro porovnání se situací v USA je uvedena následující tabulka.

Tabulka 15: Obrat amerických firem v sektoru primární zemědělské výroby (rok 2012, rozděleno podle obratu za rok):

	<i>Celkem</i>	<i>Méně než 2999 USD</i>	<i>2500 – 9999 USD</i>	<i>10000 – 24999 USD</i>	<i>25000 – 49999 USD</i>	<i>50000 – 99999 USD</i>	<i>100000 – 499999 USD</i>	<i>500000 USD a více</i>
Počet farem	2109 tisíc	666 tisíc	480 tisíc	271 tisíc	162 tisíc	134 tisíc	2380 tisíc	158 tisíc
Podíl z celku	100 %	32 %	23 %	13 %	8 %	6 %	11 %	7 %

Tabulka sestavena autorem s použitím zdroje⁹⁶

⁹⁵ „Trade SIA“: 229.

⁹⁶ Tom Vilsack, „U.S. Summary and State Data,“: 15, staženo duben 6, 2017, https://www.agcensus.usda.gov/Publications/2012/Full_Report/Volume_1,_Chapter_1_US/usv1.pdf.

Tabulka 14 i Tabulka 15 mapují data ze stejného sektoru, údaje ale prezentují jinak (odlišné dělení kategorií, rozdíl v měně). Nabízejí prostor pro užitečné srovnání, není ale možné je porovnávat přímo a v plném rozsahu. Z uvedených dat vyplývá, že americká strana má pouze 55 % farem s obratem menším než 10 tisíc dolarů (asi 9400 eur). Evropské farmy jsou často spíše rodinného typu a jsou méně komerčně zaměřené. K tomuto stavu výrazně přispívají rodinné podniky v Polsku a Rumunsku, kde jsou malé farmy velmi rozšířené.⁹⁷

Z výše uvedených údajů můžeme vyvodit, že se dopady TTIP budou lišit u malých evropských farem a u amerických nadnárodních společností.

4,3 Potenciální přínosy sekce o zemědělství v rámci TTIP:

V této podkapitole jsou analyzovány takové aspekty sekce TTIP o zemědělství, které mají jen malou míru společenské kontroverze a jejich potenciální vliv na ekonomiku obou účastníků a na zemědělské firmy bude s největší pravděpodobností pozitivní.

Strany by se podle návrhu EU měly zavázat, že nebudou udržovat ani zavádět opatření (jednostranná cla, neférové předpisy), která by vedla ke znevýhodnění zemědělských produktů EU i USA. Dále ale také ve třetí zemi, se kterou mají obě strany dohodu o volném obchodu. Tato část platí, pokud tato třetí země uvolnila celní omezení ve prospěch jak EU, tak USA.⁹⁸ Dotace pro exportované výrobky je další možná forma diskriminace. Aby se jí předešlo, žádná ze stran nebude vynakládat jakoukoli finanční pomoc (nad rámec běžných nediskriminujících dotací) pro subjekty, které hodlají exportovat zboží do teritoria druhé strany.⁹⁹ Tato opatření jsou odrazem podpory transatlantického liberálního trhu, což je jeden ze základních pilířů TTIP.

Evropská unie dbá na svoji potravinovou soběstačnost, a proto navrhuje, aby se obě strany v budoucnu vyvarovaly zavádění daní v rovině dovozu a vývozu zemědělských výrobků (v případě ekonomické, nebo potravinové krize). V případě ohrožení soběstačnosti by se místo toho přistoupilo ke koordinovanému řešení.¹⁰⁰

Díky tomuto opatření by se v dobách vážné krize měly oba subjekty chovat jako partneři. Tím se otevírá nový prostor pro diplomatickou spolupráci i v dalších rovinách.

⁹⁷ „Trade SIA“: 228.

⁹⁸ „TTIP – DRAFT CHAPTER ON AGRICULTURE“: 3.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Ibid.:2.

Podle očekávání EU by měla skončit praxe, kdy si vlastníků výrobních práv musel sám hlídat situaci na trhu. Musel kontrolovat, jestli nedochází ke zneužívání jeho značky. Po vstoupení TTIP v platnost by se tato kontrola prováděla centrálně. Podle vyjádření EU je cílem ulevit poctivým výrobcům. Také by se tak mělo zabránit nepříjemným situacím, při kterých si chce výrobce zaregistrovat značku, ale je předběhnut někým jiným bez skutečného vlastnického nároku na značku.¹⁰¹

4,4 Regionální značky v zemědělství:

Dále si EU od kapitoly o zemědělství slibuje lepší ochranu svých regionálních značek v mezinárodním obchodu.¹⁰² Z celkové hodnoty vyvezeného zboží z EU zaujímají regionální značky 25 - 30 %. Asi 80 % vína je vedeno jako regionální potravina, to samé platí pro téměř 100 % lihovin. Přibližně 30 % prodeje zemědělských výrobků EU v USA tvoří právě regionální značky.¹⁰³

Ke konci roku 2015 bylo v EU s takovým označením registrováno 1312 značek, 1750 druhů vín a 339 značek lihovin. Asi 80 % těchto případů pochází z Francie, Itálie, Portugalska, Španělska, Řecka a Německa. Z celkové hodnoty vyvezených značek se zeměpisným označením tvořil většinu alkohol (víno 51 %, ostatní alkohol 40 %).¹⁰⁴

Některé evropské potraviny s regionálním označením jsou v USA považovány za generické (sýr Feta), protože je do země dovezli evropští přistěhovalci (v některých případech už před staletími). EU i USA zastávají jiný pohled na intelektuální vlastnictví. Americká administrativa pojem zeměpisného označení vůbec nezná. V tuto chvíli není jasné, jestli budou evropské regionální potraviny zahrnuty do TTIP. Pro Českou republiku je toto téma zajímavé zejména kvůli pivu. V dohodě s Jižní Koreou české pivo uznáno bylo, v úmluvě s Kanadou však už nikoli.

Status regionální značky, která by byla uznávána i ve Spojených státech, má potenciál výrazně prospět nejčastěji evropským středním a malým pěstitelům v hájení svého unikátního výrobního procesu. Velké nadnárodní společnosti na tuto ochranu právo většinou nemají. Důvodem je jejich výrobní strategie, která se často soustředí na levné univerzální produkty. Regionální označení má navíc velký vliv na nejmenší farmy, které často produkují jen malé množství výrobků (například ovčí sýry z farmy

¹⁰¹ ¹⁰¹ „Agriculture and Geographical Indications“: 10.

¹⁰² Ibid.: 3.

¹⁰³ Ibid.: 8.

¹⁰⁴ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 202.

v Jeseníkách). Takto malé firmy by mohly získat speciální právní ochranu pro vývoz svého zboží na americký (velký a bohatý) trh.

S cílem dosažení přehlednějšího společně uznatelného právního rámce na obou stranách Atlantiku EU navrhuje zákaz vydávání zboží, které pouze imituje zaběhnutou (velmi často evropskou) značku.¹⁰⁵ V českém kontextu by to znamenalo zákaz například prodeje piva, které by na etiketě mělo označení „Bohemia style beer“ (pivo v českém stylu) a nebylo by prokazatelně spojeno s Českou republikou. Jednalo by se totiž o využívání geografického označení, ze kterého původní vlastník nemá užitek. I v tomto případě by nová pravidla pomáhala hlavně malým a středním podnikům. Jejich specifické výrobky by byly ještě více chráněny. Velké nadnárodní firmy (americké Nestlé) by naopak byly spíše poškozeny, protože už by pravděpodobně nemohly masově vyrábět mnoho druhů úspěšných typů potravin a nápojů.

4,5 Netarifní omezení v oblasti zemědělství:

Evropští vývozci také musejí překonat bariéry v podobě vládních předpisů na druhé straně Atlantiku. Ambicí TTIP je tyto bariéry přehodnotit a zavést lepší variantu.

Podle vyjádření českého ministerstva průmyslu a obchodu z roku 2007 je americký trh *„předurčen pro rozvoj hospodářské spolupráce na úrovni velkých nadnárodních firem a v menší míře pro spolupráci na úrovni malých a středních podniků.“*¹⁰⁶ Když se evropská společnost rozhodne začít vyvážet zemědělské produkty do USA, musí s velkým časovým předstihem kontaktovat zástupce americké kontroly. Žadatelská společnost musí následně projít sérií testů, které mají zjistit stupeň nezávadnosti produktů. Mimo bezpečnosti se hodnotí dodržování standardů pěstování, balení, sklizení a skladování. Dále zdravotní nezávadnost produktů v souladu s americkou legislativou. Nakonec také dodržování hygienických požadavků při přepravě.¹⁰⁷ Čekací doba na schválení přístupu nového produktu na americký trh dlouhá 10 let není výjimkou. Je to způsobeno příliš striktními administrativními podmínkami.¹⁰⁸ Celá tato procedura je zdlouhavá, logisticky náročná a hradí ji žadatel. Mnoho evropských exportérů raději přesouvá výrobu

¹⁰⁵ „Agriculture and Geographical Indications“: 9.

¹⁰⁶ „STRATEGIE PROSAZOVÁNÍ OBCHODNĚ-EKONOMICKÝCH ZÁJMŮ ČESKÉ REPUBLIKY VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH“, staženo duben 13, 2017, http://www.mzv.cz/public/76/82/5a/168312_14903_Strategie_USAupdate07.pdf.

¹⁰⁷ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 193.

¹⁰⁸ „Trade SIA“: 242.

přímo do USA, aby se těmito překážkám vyhnuli (případně se americkému trhu vyhýbají úplně).

Evropská unie si navíc si od této kapitoly TTIP slibuje výrazně nižší náklady na registraci značky pro prodej v USA.¹⁰⁹ Současná omezení často brání menším podnikatelům vyvážet.

Podle návrhů EU by žádná ze stran neměla na přepravovaném kontejneru vyžadovat informace o datu zabalení, datu naplnění lahve, informace o minimální trvanlivosti (pokud nebude jiná, než na jakou je zvyklý zákazník), doporučení o ideální spotřební době nebo datum výroby v továrně. Dále by kontejnery nemusely být povinně vybaveny informací o přítomnosti křehkého materiálu ani překlady. Na lahvi by byly povoleny obrázkové ilustrace, pokud by neklamaly zákazníka.¹¹⁰

Dále je zde snaha sjednotit regulace takovým způsobem, aby bylo možné i na druhé straně Atlantiku prodávat lahve pod stejným názvem a se stejnými informacemi jako v Evropě.¹¹¹ Od roku 1973 platí pravidlo, podle kterého je každá dodávka zboží podrobena inspekci. To prodražuje administrativní náklady a rychlost transportu. Podle představ EU by se tato praxe měla přehodnotit.¹¹² Nemělo by být povinné, aby se u tvrdého alkoholu musely připisovat přítomné alergeny v následujících dvou případech. Prvním je skutečnost, kdy byl alergen sice použit při výrobě, ale není už přítomný v finálním produktu. Druhým případem je existence vědeckých důkazů, které dokládají, že po konzumaci nemůže dojít k alergické reakci.¹¹³

Může se zdát, že zmíněné novinky jsou pouze byrokratickou reformou a reálnou pozici firem příliš neovlivní. Pro menší firmy to ale může být velmi vítaná úleva od administrativní zátěže, na kterou nemají kapacitu. Malé společnosti, které již do USA vyvázejí, budou moci svůj exportní objem zvyšovat. Firmám, které se doteď americkému trhu vyhýbaly, by odpadla další překážka v pronikání na trh partnerské země.

Specifický případ tvoří víno, které je velmi důležitou vývozní položkou (zejména pro Francii). Zlepšování exportních podmínek u takto důležitých artiklů je logicky jedna z evropských priorit.

Američtí vinaři mohou v současné době prodávat své produkty rovnou evropským zákazníkům, ale evropské víno může být v USA prodáváno jen

¹⁰⁹ „Agriculture and Geographical Indications“: 9-10.

¹¹⁰ „TTIP –DRAFT ANNEX ON DISTILLED SPIRITS/SPIRIT DRINKS“: 1-2, staženo říjen 11, 2016, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154375.pdf.

¹¹¹ „EU PAPER – NON-TARIFF ISSUES IN TTIP“: 1, staženo říjen 6, 2016, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154373.pdf.

¹¹² „NON-TARIFF ISSUES“: 2.

¹¹³ „ANNEX ON DISTILLED SPIRITS“: 2.

přes prostředníky. To samozřejmě zvyšuje jeho cenu.¹¹⁴ Tento problém je ukázkovým příkladem administrativních překážek, které chce TTIP odbourat.

4,6 Celní omezení v oblasti zemědělství:

Během posledních desetiletí byla cla na zemědělské produkty výrazně snížena. V některých případech ale stále zůstávají relativně vysoká. Americké celní zatížení na evropské plodiny, potraviny a nápoje je průměrně 6,6 %. Průměrná evropská cla ve stejném sektoru jsou téměř dvojnásobná (12,8 %). Největší tarifní zatížení je v současné době uvaleno na mléčné výrobky.¹¹⁵

Tabulka 16: Průměrná hodnota celního zatížení mezi EU a USA z obou perspektiv v oblasti zemědělství a průmyslu (rok 2010):

	<i>Průmysl</i>	<i>Zemědělství a potravinářství</i>
<i>Evropská cla na americké produkty a výrobky</i>	2,3 %	12,8 %
<i>Americká cla na evropské produkty a výrobky</i>	1,7 %	6,6 %

Tabulka sestavena autorem s použitím zdroje¹¹⁶

Tabulka 16 slouží k porovnání celního zatížení u dvou kategorií nejdůležitějších vývozních artiklů. Z tabulky vyplývá, že cla na zemědělské produkty jsou průměrně přibližně pětkrát vyšší než ty průmyslové. Rozdíl v reálné hodnotě zaplacených peněz se nicméně stírá. Důvodem jsou obrovské rozdíly ve vyvezených objemech mezi zemědělskými produkty a průmyslovými výrobky (viz předešlé kapitoly).

Přibližně čtvrtina celkového počtu exportovaných produktů z Evropské unie do Spojených států je osvobozena od celního zatížení úplně. Toto zboží vydá asi za 50 % z výnosu v tomto sektoru. Americké protějšky jsou

¹¹⁴ „NON-TARIFF ISSUES“: 1.

¹¹⁵ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 179.

¹¹⁶ „Trade SIA“: 240.

takto osvobozeny pouze v 15 % případů. Jejich hodnota je ale (podobně jako v případě EU) přibližně 50 % z celkového výnosu.¹¹⁷

Přibližně 28 % českého exportu do USA podléhá vysokému celnímu zatížení (10 – 15 %). Zrušení (nebo snížení) cel by samozřejmě pomohlo zdejšími vývozcům. Reálný efekt by byl ale snížen (výše zmíněnou) slabou obchodní výměnou.¹¹⁸ Česká republika má bohatou mlékárenskou tradici. Podobně jako další evropské země má kapacity pro větší vývoz na americký trh. Pro mléčné výrobky nicméně platí relativně vysoké tarifní zatížení. Jeho odstranění (nebo zmírnění) má potenciál zvýšit konkurenceschopnost těchto produktů proti například argentinským nebo novozélandským na americkém trhu.¹¹⁹

Snížení celního zatížení se dá očekávat u většiny komodit. Je ale nepravděpodobné, že by se efekt dostavil okamžitě po případném uvedení smlouvy v platnost. Celní režim bude uvolňován postupně, nejproblematictější komodity (cukr a produkty vyrobené převážně z něj) mohou přijít na řadu až po několika letech. Průměrná délka přechodného období je v obdobných mezinárodních smlouvách 15 let.¹²⁰

4,7 Možná rizika a kontroverzní témata:

V této části práce jsou analyzovány aspekty, které jsou kontroverzní a jejichž dopady nelze jednoznačně určit jako čistě prospěšné pro většinu ovlivněných subjektů. Vlna obav z legalizace amerických chemicky ošetřených potravin na pultech obchodů v Evropské unii je podle vyjádření EU znak dobře vyvinuté demokracie.¹²¹

V případě zemědělství je třeba překonat hned dvě vrstvy překážek. Tou první jsou standardní netarifní opatření jako testovací a certifikační požadavky (podobně jako v předchozích kapitolách). Druhou překážkou se staly tzv. „sanitární a fyto-sanitární opatření“, která slouží pro potřeby dodatečné ekologické ochrany, dbají na zachování zdraví zvířat nebo rostlin.¹²² Právě v těchto oblastech je zaznamenána největší míra kontroverze. Často dochází k případu, kdy Evropská unie zakazuje dovoz upravených (příliš mnoho pesticidů, geneticky modifikované, kontroverzní zacházení) produktů z USA. V neposlední řadě si američtí dovozci stěžují na příliš složitý systém etiketování v EU a na přebujelou byrokracii.¹²³

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 179.

¹¹⁹ Ibid.: 194.

¹²⁰ Ibid.: 186.

¹²¹ „TTIP AND REGULATION“: 6.

¹²² „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 189.

¹²³ „Trade SIA“: 242.

Vzhledem k jednomu z nejhlasitějších argumentů proti TTIP (že EU zaplaví škodlivé potraviny z USA a podobně) by strany měly mít právo podniknout takové kroky, které ochrání zdraví a zájmy kupujících. Nesmí se ale jednat o jednostrannou diskriminaci. V teoretické rovině je zaručováno, že zemědělství obou účastníků zůstane unikátní. To znamená, že by se neměla snižovat diverzifikace.¹²⁴ Žádná ze stran by tedy neměla ztratit právo na regulaci svého trhu.¹²⁵

Netarifní omezení citelně ovlivňují cenu produktů prodávaných v partnerské zemi. Evropská unie svými předpisy a jinými omezeními zvyšuje cenu amerických potravin a nápojů na svém území o 56,8 %. Americká pravidla cenu evropských produktů v USA navyšují dokonce o 73,3 %.¹²⁶

Prvním tématem je otázka předpisů pro potraviny. Evropská a americká představa o závadnosti potravin je totiž velice odlišná. Evropský spotřebitel vidí jako největší nebezpečí pro konzumenta chemii v potravinách a nápojích. Geneticky modifikované potraviny jsou také vesměs nežádoucí. Ve Spojených státech je negativně pohlíženo spíše na bakteriální hrozby.¹²⁷ Takto silně odlišné pohledy komplikují případné sjednocení regulace obou partnerů. Nutné je také podotknout, že zmíněné přístupy se nezakládají „pouze“ na nastavení státní legislativy. Jsou navíc hluboce zakořeněny v samotné společnosti. Případná snaha o reformu by byla velmi obtížná.

Ne všechny produkty jsou v současné době vhodné pro oba trhy. Jak evropská, tak americká strana si nechala vypracovat studii, která přinesla seznam již nyní vhodných potravin z druhé strany Atlantiku. Za naprosto vyhovující je v EU považována velká část amerických ryb (mražených, chlazených i sušených). Američané podobným měřítkem uznali širokou paletu evropského masa (vepřové, králíčí, koňské, oslí a podobně). Dále také zbytkové části těchto zvířat (kůže, kosti, tuky) a jiné produkty (uzeniny, výživa pro psy a kočky).¹²⁸ Ze jmenovaných produktů podléhají některé potenciálně vysokému celnímu zatížení, zejména pak americké ryby (viz Tabulku 13 na str. 25).

Ze zemí, které regulují používání potravinářských přidaných látek, jsou Spojené státy jediné, které místo pozitivního listu používají list negativní. To znamená, že v USA existuje seznam látek, které nesmějí být použity v potravinářství, protože se nedá vyloučit jejich negativní dopad na lidské

¹²⁴ „TTIP – DRAFT CHAPTER ON AGRICULTURE“: 1.

¹²⁵ „Agriculture and Geographical Indications“: 3.

¹²⁶ „Trade SIA“: 242.

¹²⁷ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 189.

¹²⁸ Ibid.: 191-192.

zdraví. Všechny ostatní typy potravinářských přidaných látek jsou považovány za obecně bezpečné. Nová substance tedy nemusí být vůbec nahlášena (natož oficiálně testována), pokud neobsahuje látku ze zmíněného negativního seznamu.¹²⁹ Tento model regulace je jedním z důvodů pro zmíněnou kritiku od evropské veřejnosti.

V EU je totiž situace opačná. Místo negativního seznamu se používá list pozitivní. Každá látka, která není uvedena jako bezpečná, musí být před použitím nahlášena a řádně otestována. Oba tyto přístupy jsou navzájem velmi odlišné a jejich případné sjednocení by vyžadovalo velké legislativní změny.

Z dosavadního vyjednávání je patrná ambice obou účastníků nepolevovat ze svých zaběhnutých přísnějších předpisů. Ty se naopak pravděpodobně budou sjednocovat směrem nahoru (oproti představě části společnosti, která se obává snižování standardů pro prodej potravin). Podle EU se tak například chemikálie používané na jejím trhu budou i nadále registrovat podle zavedeného modelu.¹³⁰ Díky vyjednávacímu procesu už USA například přijaly evropský systém označování organických potravin (značení BIO).¹³¹

Americká obezřetnost vůči bakteriálním a živočišným hrozbám se pojí s otázkou ochrany proti škůdcům. Spojené státy mají jiný pohled na povolenou míru reziduálních pesticidů v potravinách (typicky v ovoci a zelenině). Tento rozdíl je jen obtížně uchopitelný kvůli absenci příslušné americké databáze.

Obecně je ale americká verze ochrany zdraví spotřebitele na podobné úrovni jako ta evropská. To samé ale neplatí o řadě třetích zemí, ze kterých se do EU potraviny dovážejí mnohem více než z USA.¹³²

Dalším důležitým tématem je otázka používání umělých prostředků pro podporu růstu nebo prevenci nemocí v živočišné výrobě. EU je v tomto ohledu konzervativnější než USA nebo například některé asijské státy. Používání růstových a nehormonálních růstových stimulantů je v EU přísně zakázáno. S tím je spojeno i odmítání dovozu jakýchkoli takto upravených masných výrobků (ne však mléčných produktů, které pocházejí z takto upravených chovů). Americká strana proti těmto zákazům už dlouhodobě protestuje. Tyto látky jsou podle usnesení WTO totiž bezpečné. Jejich zakazování bylo shledáno za porušení závazků v rámci WTO (založeno na obsahu *Codexu Alimentarius*).¹³³

¹²⁹ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 196-197.

¹³⁰ „TTIP AND REGULATION“: 6.

¹³¹ Ibid.

¹³² „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 180.

¹³³ Ibid.: 200.

Díky nařízení Evropského parlamentu a rady číslo 882/2004 (stát si může nezávisle na stanovisku EU určit speciální režim pro některé dovozemé zboží) v ČR existuje seznam rizikových komodit, které pocházejí ze zemí mimo EU. Figuruje v něm jen jediný produkt z USA. Touto rizikovou komoditou (která je pro výskyt na seznamu podrobována zvláštní hraniční kontrole) je bílá měkká pšenice.¹³⁴ Důvodem pro její umístění na červenou listinu je potenciální nebezpečí, plynoucí z jejího geneticky modifikovaného původu. Nejedná se tedy o důsledek amerického systému negativních listů v rovině potravinářských přidaných látek.

V roce 2012 byla vypracována studie, ze které vyplynulo, že 61 % Evropanů považovalo geneticky modifikované potraviny za nežádoucí. V USA se s tímto tvrzením ztotožnilo pouze 20 % dotázaných.¹³⁵ V současnosti je v EU možné pěstovat jen jeden druh geneticky modifikované plodiny. Tou je kukuřice MON810, která se vysazuje i v ČR. Dovoz (ne pěstování) je v rámci Evropské unie povolen pro celkem 65 druhů geneticky modifikovaných rostlin.¹³⁶ Naprostá většina se neobjevuje na volném trhu a je určena jako krmivo pro hospodářská zvířata. V případě, že se taková potravina objeví na pultech obchodů, její speciální původ musí být řádně označen (na rozdíl od USA).

Používání umělých prostředků pro podporu růstu nebo prevenci nemocí v živočišné výrobě bylo předmětem neshod ještě před zahájením rozhovorů o TTIP. Současné vyjednávání má potenciál tyto spory vyřešit. Mohlo by se ale stát, že se nepodaří dosáhnout kompromisu a napětí se naopak zvýší.

Dalším podobným ohniskem sporu je rozsah hygienických ošetření masa. V Evropské unii je ho zakázáno oplachovat jinak než vodou. Ve Spojených státech se běžně dezinfikuje postřikem kyseliny mléčné nebo roztoky obsahujícími chlor. Důvodem je jejich účinnost při odstraňování potenciální kontaminace salmonelou a jinými patogeny. I v tomto případě se spor dostal až na půdu WTO.¹³⁷

U většiny smluv, které upravují míru celního zatížení, existuje obava z příliš velkého tlaku na domácí zemědělce. Ten má být způsoben zvýšeným tokem zahraničních produktů (kvůli absenci přísných cel). V případě dohody TTIP se dá očekávat vznik ochranných opatření, díky nimž bude možné rychle zavést dočasné celní limity v případě krize.¹³⁸ EU dlouhodobě dotuje a chrání své (často nekonkurenceschopné) zemědělce. Dobrým

¹³⁴ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 198.

¹³⁵ Ibid.: 202.

¹³⁶ Ibid.: 201.

¹³⁷ Ibid.: 200.

¹³⁸ Ibid.: 186.

příkladem jsou výjimky v obchodních dohodách, kdy si EU vyjednala kvantitativní stropy pro dovoz hovězího masa z Chile, Jižní Afriky nebo Kanady.¹³⁹ V případě TTIP se dá očekávat snaha o podobný scénář. Otázkou ale je, jestli se tato strategie vyplatí i z dlouhodobého hlediska. Farmáři bez opravdové konkurence nemají dostatečnou motivaci pro zavádění riskantnějších a dražších inovací. Schválení TTIP by tak mohlo poskytnout dodatečnou legitimitu pro protekcionistická opatření.

¹³⁹ „Rezková a kol., „Studie dopadů Transatlantické dohody“: 195.

Závěr

Obecné závěry:

Z této přehledové analýzy vyplynulo, že největší přímý ekonomický přínos (více peněz) se očekává od změn v oblasti průmyslu.

Očekávání České republiky a Evropské unie jako celku se shodují v otázce ekonomického prospěchu smlouvy. Předpovídá se usnadnění současného obchodu, větší možnosti exportujících firem, zjednodušenou administrativní zátěž států a lepší postavení koncového zákazníka. Pro ČR (jakožto i pro EU) to je dobrá příležitost rozšířit dosah svého trhu.

Další významný dopad vyjednávání o TTIP by mohla být nová forma dialogu mezi oběma partnery. Strany budou pravděpodobně komunikovat jak na běžné úrovni (administrativní/diplomatické), tak i před nové instituce, které budou mít na starost vhodnou implementaci závazků, vzešlých z TTIP. Závazky odvozené od TTIP by se v některých oblastech mohly stát celosvětovým základem pro univerzální typ regulací a inspirací pro celní sazebníky.

TTIP má potenciál uzavřít (nebo rozvířit) staré spory mezi EU a USA. Typicky jde o zemědělství, kde byla Evropská unie v minulosti několikrát žalována na půdě WTO.

Očekávání od změn ve strojírenství:

Spojené státy jsou pro Evropskou unii největším odbytištěm strojírenských výrobků. Jakákoli změna k lepšimu může výrazně pozitivně ovlivnit hospodářství EU. Hlavním smyslem sekce TTIP o strojírenství je zredukovat netarifní omezení, která dělají firmám největší problémy.

Míra celního zatížení ve strojírenství je relativně malá. Strojírenské produkty jsou ale většinou drahé, takže reálných peněz se zaplatí více, než by se mohlo zdát.

Za analýzy vyplynulo, že změny ve strojírenském průmyslu v krátkodobém hledisku pomohou nejvíce velkým firmám, které mají zdroje a kapacitu pro expanzi na trhy za oceánem. V dlouhodobém horizontu to umožní menším firmám rozšířit výrobu a experimentovat.

Ukázalo se, že se Evropská unie příliš nemusí bát hromadného krachování domácích strojírenských společností. Nedostatky v produktivitě práce jsou totiž dorovnány pokročilou infrastrukturou, technologickou vyspělostí a bohatou tradicí.

Očekávání od změn v automobilovém průmyslu:

Automobilový průmysl se ukázal být stabilním a ekonomicky perspektivním oborem evropské ekonomiky. Americká značka Ford zaznamenala v roce 2014 druhý největší počet registrovaných vozů v Evropském hospodářském prostoru.

Největším problémem v automobilovém průmyslu se ukázaly být rozdílné regulace v EU a USA. Kvůli odlišným požadavkům na kvalitu a provedení vzrůstá cena vozu průměrně o šokujících 27 %. Tento dodatečný náklad by po implementaci TTIP mohl klesnout (na 14 - 15 %).

Počet osobních a malých užitkových vozů vyrobených v ČR se za 11 let téměř ztrojnásobil. České firmy do USA exportují pouze součástky, ne celé vozy. Naprostá většina evropských značek ale používá české díly při výrobě. Díky tomu se i potenciální zvýšený vývoz nečeských evropských značek do USA pozitivně promítne do tržeb tuzemských společností v oboru. Český automobilový pracovní trh nicméně není připraven na možnou zvýšenou poptávku spojenou s TTIP kvůli nedostatku kvalifikované pracovní síly.

Očekávání od změn v oblasti veřejných zakázek:

Nové pojetí veřejných zakázek má zajistit lepší hospodaření státních institucí a širší možnosti pro firmy. Pro české firmy by se nejvíce otevřely příležitosti ve strojírenství (například zakázky na tramvaje).

Evropská unie má v rovině veřejných zakázek jen malou manévrovací plochu, protože svůj trh otevřela už v minulosti. Nemá tedy možnost nabídnout spojeným státům reciproční ústupky.

Skutečná reforma systému veřejných zakázek je na americké straně nepravděpodobná. Otevření trhu pro spravedlivou soutěž blokují stará (a stále platná) protekcionistická opatření, která silně preferují zboží amerického původu. Druhou překážku představuje americké federální uspořádání, které dává jednotlivým státům velkou volnost při výběru plnitelů veřejných zakázek. I kdyby se tedy americká federální vláda rozhodla pro zpřístupnění veřejných zakázek (nediskriminačním způsobem) pro evropské firmy, lokální zadavatelé by tento závazek mohli ignorovat.

Reforma systémů veřejných zakázek (podle evropské představy) by pomohla spíše větším firmám (mají kapacitu plnění kontraktu za oceánem) a státním institucím (ty by ušetřily peníze díky větší konkurenci mezi firmami). Účinná reforma systému veřejných zakázek je ale spíše méně pravděpodobná.

Očekávání od změn v oblasti zemědělství:

Zemědělství se ukázalo být důležitým tématem ne pro svůj ekonomický potenciál, ale pro jeho dopad na zdraví spotřebitele a v menší míře pro přínos v oblasti zaměstnanosti. Celní zatížení je v porovnání s průmyslem velké (šestkrát vyšší). Kvůli malým procleným objemům ale celková výše zaplacených poplatků není tak vysoká. Český vývoz zemědělských a potravinářských produktů do USA je asi ještě šestkrát menší, než je evropský průměr.

Potvrdilo se, že zemědělství je velmi kontroverzní téma, které vzbudilo vlnu nesouhlasu zejména z řad evropské laické veřejnosti. Z důkladnější analýzy nicméně vyplynulo, že Evropská unie ani nebudou nuceny slevovat ze svých nároků na zdravotní nezávadnost potravin a nápojů. Naopak je pozorován trend posouvat regulaci směrem nahoru.

Z kapitoly o zemědělství vyplynulo, že evropské zemědělství je postaveno zejména na menších farmách (často rodinného typu). Největší potenciál mají produkty s registrovanou regionální značkou a alkohol (případně obojí v jednom výrobku). Takové produkty jsou nejčastěji původem ze Západní Evropy. Z evropských návrhů je patrné, že se snaží přinést lepší podmínky zejména malým a středním farmám a výrobcům potravin se statutem regionální značky. Pokud by EU dokázala prosadit své návrhy, nejvíce by nejspíše získali menší západoevropští producenti alkoholu.

Sekce TTIP o zemědělství by se nicméně mohla stát ohniskem sváru mezi oběma stranami, protože otázka sbližování regulací je velmi komplikovaná a citlivá. Už v minulosti se podobné spory řešily soudní cestou. Tlak ze strany části veřejnosti navíc omezuje evropský manévrovací prostor ve vyjednávání.

Na povrch vyplula obava z příliš velké konkurence pro evropské (už nyní na dotacích závislé) zemědělce. Očekává se, že TTIP nastaví nějakou formu stropu pro dovoz zemědělských produktů na území EU. Tato část TTIP by se tak mohla stát dalším legalizačním podkladem pro zavádění protekcionistických opatření.

Summary

General conclusions:

The conclusion of this overview analysis is that the most important direct economic benefit (amount of money gained) is expected to be gained from the industry.

Expectations of the Czech Republic and of the European Union as a whole are the same concerning economic benefits of the agreement. Simplification of contemporary trade, wider options for exporting companies, facilitation of administrative burden of governments, and improved position of end customer are expected. It is a good opportunity for the EU and the Czech Republic to expand their market reach.

Expectations from changes in engineering industry:

United States are the largest selling market of engineering industry products for the European Union. Any changes for the better have a potential to positively change the economy of the European Union. The main point of the TTIP's section about engineering industry is to reduce non-tariff issues that cause most problems to the companies.

Tariff restrictions in the engineering industry are relatively low. Those products are usually expensive which means that there is more money to be paid though.

The analysis revealed that in the short term, the changes in the engineering industry are mostly suited to help large companies. The reason behind that is that those companies have immediate capacity to expand across the ocean. In the long run though, smaller companies should be able to expand their production and experiment.

The European Union should not have reasons to worry about massive bankruptcy of domestic mechanical engineering companies. Deficiencies in labor productivity are compensated by advanced infrastructure, high level of advancement in technology and tradition.

Expectations from changes in automotive industry:

Automotive industry proved itself to be a stable and economically perspective part of European's economy. American-made Ford was second most registered type of vehicles in EULA in 2014. The biggest problem in automotive industry is different regulations in the EU and the USA. The final price of cars is raised by 27% due to different demands of

quality and technological procedure while manufacturing. This additional burden could be lowered to 14-15% after the implementation of TTIP.

Number of small personal vehicles and vans manufactured in the Czech Republic was increased by almost three times in 11 years. Czech companies export to the USA only car parts, not whole vehicles. Vast majority of European car producers use Czech parts in the manufacturing process though. It means that all the potential car exports of non-Czech European companies bring profit to Czech factories as well. Czech automotive labor market is however unprepared for increased demand thanks to the TTIP. The reason is lack of labor supply.

Expectations from changes in the area of public procurement:

The new approach towards the public procurements is supposed to support better economic management of governmental institutions. It is also supposed to provide wider options for companies. Czech firms should have more opportunities mainly in mechanical engineering industry (tram contracts).

The European Union has only few options in negotiating because it opened its public procurements to foreign companies even before TTIP talks. Therefore there are no reciprocal steps available.

Genuine reform of American systems of public procurements is improbable. Opening market for fair competition is blocked by old protectionist acts which are still in effect. Those measures prefer goods of American origins. Second obstacle is American federal rules. States within the USA are free to choose contractors of public procurements regardless of decisions of the federal government. That means that local administrations are free to ignore federal commitments in this field.

This new approach would mostly help larger companies. Those have capacity to fulfill contract on the other side of the Atlantic Ocean. Governmental institutions would save money thanks to bigger competition amongst companies. Genuine reform of the system is however improbable.

Expectations from changes in the area of agriculture:

Agriculture proved to be an important topic not because the economic potential, but for its impact on customers health and partly for employment rates. Tariff restrictions are much larger than in industry (about six times bigger). Amount of money actually paid is however lower because the overall volume traded in this sector. Czech export of agricultural and food products is even about six times smaller than the European medium.

It was confirmed that agriculture is very controversial topic that raised a wave of disapproval from European public. Detailed analysis however pointed out that neither European Union nor the United States plan to decrease their requirements regarding medical harmlessness of sold food and beverages. Strengthening of those regulations is perceived instead.

Chapter of this thesis revealed that the European agriculture is built on mainly smaller farms (usually family businesses). Products with registered geographical indications and alcohol have the biggest potential. Products such as those are usually originated from the West Europe. It is evident that the European Union aims to support smaller and medium enterprises as same as food and beverage producers with geographical indications mark. In case when European negotiators succeed, the West European alcohol producers would gain the most.

TTIP section about agriculture could become a problem for future Euro-American relations. The topic of unifying regulations is very sensitive and complicated. American side repeatedly pressed charges against the European Union in the past. EU's negotiating options are also limited because of continuous pressure from public sphere. There are worries about too strong competition for European companies. It is expected that TTIP would set up some sort of quantitative barrier for agricultural products imports. That section of the TTIP could become another legalizing source for imposing protectionist measures.

Použitá literatura

ACEA. „ACEA welcomed the formal opening of trade discussions between the EU and US, as it believes that a potential deal could significantly boost trade and economic growth for both partners“. Staženo březem 17, 2017.
<http://www.acea.be/news/article/eu-us-ttip>.

ACEA. „Economic and Market Report“. Staženo březem 15, 2017.
http://www.acea.be/uploads/statistic_documents/Economic_and_Market_Report_Q3_2016.pdf.

Evropská komise. „Agriculture and Geographical Indications (Gis) in TTIP“. Staženo září 27, 2016.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154372.pdf.

Evropská komise. „DRAFT CHAPTER ON TRADE IN WINE AND SPIRIT DRINKS“. Staženo říjen 20, 2016.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154374.pdf.

Evropská komise. „Engineering products in TTIP“. Staženo březem 13, 2017.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153007.4.3%20Engineering.pdf.

Evropská komise. „EU PAPER – NON-TARIFF ISSUES IN TTIP“. Staženo říjen 6, 2016.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154373.pdf.

Evropská komise. „EU POSITION PAPER TTIP REGULATORY ISSUES – ENGINEERING INDUSTRIES“. Staženo prosinec 17, 2016.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153022.pdf

Evropská komise. „Public procurement in TTIP“. Staženo listopad 21, 2016.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153000.3%20Public%20Procurement.pdf.

Evropská komise. „Regulatory cooperation in TTIP“. Staženo únor 26, 2017.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153002.1%20RegCo.pdf.

Evropská komise. „Trade SIA on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between the EU and the USA“. Staženo únor 11, 2017.
<http://www.trade-sia.com/ttip/>.

Evropská komise. „TTIP – DRAFT ANNEX ON DISTILLED SPIRITS/SPIRIT DRINKS“. Staženo říjen 11, 2016.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154375.pdf.

Evropská komise. „TTIP – DRAFT CHAPTER ON AGRICULTURE“. Staženo říjen 1, 2016.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154371.pdf.

Evropská komise. „TTIP AND REGULATION An overview“. Staženo březen 9, 2017.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/february/tradoc_153121.1.2%20TTIP%20and%20regulation%20overview.pdf.

Hospodářská komora České republiky. „Bez českých dodavatelů se neobejde ani Auto roku 2015 v ČR“. Staženo březen 21, 2017.
<http://www.komora.cz/aktualni-zpravodajstvi/aktuality-1/bez-ceskych-dodavatelu-se-neobejde-ani-auto-roku-2015-v-cr.aspx>.

Král, Karel. *ZAHRANIČNÍ OBCHOD ČR S USA*, Praha: Český statistický úřad, 2016. Staženo duben 23, 2017,
https://www.czso.cz/documents/10180/43742805/csu_tk_zahranicni_obchod_cr_s_usa.pdf/68435f12-b578-44e6-8451-ca3a41bcd6ce?version=1.0

Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. „STRATEGIE PROSAZOVÁNÍ OBCHODNĚ-EKONOMICKÝCH ZÁJMŮ ČESKÉ REPUBLIKY VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH“. Staženo duben 13, 2017,
http://www.mzv.cz/public/76/82/5a/168312_14903_Strategie_USAupdat e07.pdf.

Ministerstvo zemědělství České republiky. „Česko-americké fórum k vínu: naši vinaři se potkávají s americkými nákupčími“. Staženo duben 15, 2017.
<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/proexportni-okenko/incomingove-mise/cesko-americke-forum-k-vinu-nasi-vinari.html>

Ministerstvo zemědělství České republiky. „Ministr zemědělství Jurečka: I tak velkému trhu, jakým jsou USA, má Česká republika co nabídnout“. Staženo duben 16, 2017. http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2015_ministr-zemedelstvi-jurecka-i-tak.html.

Ministerstvo zemědělství České republiky. „Podpora chmelařů na veletrhu malých pivovarů v USA“. Staženo duben 16, 2017. <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/proexportni-okenko/informace-z-uskutecnenych-akci/podpora-chmelaru-na-veletrhu-malych.html>.

Sdružení automobilového průmyslu. „Výroba vozidel v ČR dosáhla v roce 2015 nového rekordu“. Staženo březen 11, 2017. <http://www.autosap.cz/tiskove-informace/>.

Luckey, John R. Domestic Content Legislation: *The Buy American Act and Complementary Little Buy American Provisions*, místo neznámé: Congressional Research Service, 2012. Staženo duben 18, 2017, <https://fas.org/sgp/crs/misc/R42501.pdf>.

Renda, Andrea. a kol. *Detailed appraisal of the impact assessment on rules concerning third countries' reciprocal access to EU public procurement*, Brusel: vydavatel neznámý, 2013. Staženo duben 16, 2017, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/inta/dv/pp_summaries_/pp_summaries_en.pdf.

Rezková, Alice., a kol. *Studie dopadů uzavření Transatlantické dohody o obchodu a investicích mezi EU a USA (TTIP) na ČR a její hospodářství*, Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2016. Staženo leden 8, 2017, http://www.businessinfo.cz/app/content/files/dokumenty/studie_ttip-v8a-opr.pdf.

Serfati, Claude. „*The transatlantic bloc of states and the political economy of the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP)*.“ *Work Organisation, Labour & Globalisation* 9 (2015): 7-37. Staženo říjen 21, 2016. doi:10.13169/workorgalabglob.9.1.0007.

Vilsack, Tom. *United States Summary and State Data*. Místo neznámé: United States Department of Agriculture, 2014. Staženo duben 6, 2017,

https://www.agcensus.usda.gov/Publications/2012/Full_Report/Volume_1,_Chapter_1_US/usv1.pdf.

Woolcock, Stephen. *TTIP: Opportunities and Challenges in the area of Public Procurement*. Brusel: Policy Department A: Economic and Scientific Policy, 2015. Staženo duben 14, 2017,
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/542226/IPO_L_IDA\(2015\)542226_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/542226/IPO_L_IDA(2015)542226_EN.pdf).